

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO**

Diplomsko delo

**NADOMESTNA OZIROMA ALTERNATIVNA
KAZEN ZAPORA NA OBMOČJU GORENJSKE**

Mojca Zorman

Ljubljana, november 2012

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO**

DIPLOMSKO DELO

**NADOMESTNA OZIROMA ALTERNATIVNA KAZEN ZAPORA NA
OBMOČJU GORENJSKE**

Kandidatka: Mojca Zorman
Vpisna številka: 04032855
Študijski program: Visokošolski strokovni študijski program Uprava 1. stopnja
Mentor: doc. dr. Mirko Pečarič

Ljubljana, november 2012

IZJAVA O AVTORSTVU DIPLOMSKEGA DELA

Podpisana Mojca Zorman, študentka Visokošolskega strokovnega študijskega programa Uprava 1. stopnja, z vpisno številko 04032855, sem avtorica diplomskega dela z naslovom: Nadomestna oziroma alternativna kazen zapora na območju Gorenjske.

S svojim podpisom zagotavljam, da:

- je predloženo delo izključno rezultat mojega lastnega raziskovalnega dela,
- sem poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric, ki jih uporabljam v predloženem delu, navedena oz. citirana v skladu s fakultetnimi navodili,
- sem poskrbela, da so vsa dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric navedena v seznamu virov, ki je sestavni element predloženega dela in je zapisan v skladu s fakultetnimi navodili,
- sem pridobila vsa dovoljenja za uporabo avtorskih del, ki so v celoti prenesena v predloženo delo in sem to tudi jasno zapisala v predloženem delu,
- se zavedam, da je plagiatstvo – predstavljanje tujih del, bodisi v obliki citata bodisi v obliki skoraj dobesečnega parafraziranja, bodisi v grafični obliki, s katerim so tuje misli oz. ideje predstavljene kot moje lastne – kaznivo po zakonu (Zakon o avtorstvu in sorodnih pravicah, Ur. list RS, št. 21/95), kršitev pa se sankcionira tudi z ukrepi po pravilih Univerze v Ljubljani in Fakultete za upravo,
- se zavedam posledic, ki jih dokazano plagiatstvo lahko predstavlja za predloženo delo in za moj status na Fakulteti za upravo,
- je elektronska oblika identična s tiskano obliko diplomskega dela ter soglašam z objavo dela v zbirki »Dela FU«.

Diplomsko delo je lektorirala: Martina Lušina Basaj, prof. slov. in univ. dipl. bibl.

Ljubljana, november 2012

Podpis avtorice:

POVZETEK

Nadomestna oziroma alternativna kazen zapora je v Sloveniji precej nepoznana in neuporabljena. Kazen, njen pomen in načini njenega izvajanja so se skozi zgodovino zelo spreminjali. Kazen je bila najprej preprosta, strašna in tudi učinkovita. Skozi zgodovino pa se je spreminjala do kompleksnejših oblik in danes jo urejajo številni zakoni in drugi predpisi.

Kazen je natančno določena in definirana.

Skozi čas so se s kaznijo in z njenimi prvinami ukvarjali številni avtorji, prav tako z načini kaznovanja.

Nadomestna kazen zapora je lahko izrečena kot nadomestilo plačila globe ali zaporne kazni do dveh let.

Zaradi redkosti primerov izvajanja nadomestne kazni sem obdelala vse primere, kjer se je nadomestna kazen izrekla oziroma primere, kjer je bila predlagana, ampak kasneje zavržena zaradi podanih neupravičenih razlogov. Na Okrajnem sodišču v Škofji Loki so bili le trije primeri, na Okrožnem sodišču v Kranju pa je bilo primerov več. Ugotavljala sem v katerih primerih obsojenci zaprosijo za nadomestno obliko kazni, kdaj in kako jo izvršijo.

Ključne besede: kazen, zapor, globa, nadomestna kazen, alternativna kazen

SUMMARY

REPLACEMENT OR ALTERNATIVE PENALTY OF IMPRISONMENT IN THE AREA OF GORENJSKA

Replacement or alternative prison is quite unknown and unused. Punishment, its importance and the modalities of its implementation, through the history of the very change. The punishment was the first simple, terrible and also effective. Through history, however, has varied up to more complex shapes, and today it is governed by a number of laws and regulations.

Penalty is specified and defined. Over time, with the punishment and its elements will be dealt with by a number of authors, as well as with the methods of punishment.

Alternative penalty of imprisonment may be imposed as a compensation payment of a fine or imprisonment up to two years.

Due to the rarity of cases the implementation of alternative penalties, I covered all the cases where the supplementary punishment imposed or cases where it has been proposed, but later discarded due to these unjustified reasons. In the District Court in Škofja Loka were the only three examples in the District Court in Kranj, Slovenia has been cases more. I reviewed the cases in which convicted criminals ask for a replacement in the form of sanctions, when and how it is enforced.

Keywords: the penalty, jail, a fine, an alternate punishment, an alternative punishment

KAZALO VSEBINE

IZJAVA O AVTORSTVU DIPLOMSKEGA DELA.....	iii
POVZETEK.....	iv
SUMMARY.....	v
KAZALO VSEBINE.....	vi
KAZALO PONAŽORITEV.....	vii
1 UVOD.....	1
2 NAMEN IN CILJ DIPLOMSKEGA DELA.....	2
2.1 METODE DE LA.....	2
2.2 STRUKTURA DE LA.....	2
2.3 MORALNE SODBE, PRESOJA IN NAČELA.....	2
3 ZGODOVINA KRIMINALA IN KAZNOVANJA NA SLOVENSKEM.....	4
4 KAZEN.....	8
4.1 Denarna kazen.....	9
4.2 Teorije kaznovanja.....	9
4.2.1 Uspehi in pasti tretmanskih pristopov.....	11
4.3 Zapor.....	11
5 KAZENSKO MATERIALNO IN PROCESNO PRAVO.....	12
5.1 Kaznivo dejanje.....	12
5.1.1 Potek kaznivega dejanja.....	14
5.2 Kazenski postopek.....	14
5.3 Kazenska odgovornost.....	16
5.4 Kazenske sankcije.....	17
5.5 Sodba.....	17
5.6 Pripor.....	18
5.7 Krivda.....	18

5.7.1 Vrednostne prvine v posameznih elementih krivde	20
5.7.2 Pojmovanje krivde v slovenskem kazenskem pravu	
6 SLOVENSKI KAZENSKI ZAKONIK.....	23
7 NADOMESTNA KAZEN	24
7.1 Kaj je nadomestna kazen.....	24
7.2 Ugotavljanje potreb za izvajanje nadomestne kazni	25
7.3 Zakoni in podzakonski akti, ki opredeljujejo področje nadomestne kazni	25
7.3.1 Pravilnik o izvrševanju dela v splošno korist.....	26
7.4 Izvajanje koordinacije nadomestne kazni.....	26
7.4.1 Naloge regijskega koordinatorja.....	26
7.5 Nadomestna kazen na Gorenjskem.....	27
7.5.1 Predstavitev Centra za socialno delo Škofja Loka	27
7.6 Naloge pristojnega centra za socialno delo v primeru izvajanja splošno koristnega dela.....	28
7.7 Vloga izvajalske organizacije	28
7.8 Mreža izvajalskih organizacij za izvajanje nadomestne kazni	29
7.9 Potek izvajanja nadomestne kazni zapora	31
7.9.1 Potek izvajanja nadomestne kazni na Centru slepih in slabovidnih Škofja Loka	32
7.10 Analiza nadomestne kazni, ki se nanaša na spise iz Okrožnega sodišča v Kranju	33
7.11 Analiza rezultatov izvajanja nadomestne kazni gorenjske regije za leto 2011.....	37
7.12 Zadovoljstvo sodelujočih pri izvajanju nadomestnih kazni	39
8 PREDLOGI ZA IZBOLJŠANJE IZVAJANJA NADOMESTNIH KAZNI.....	41
9 ZAKLJUČEK	43
LITERATURA IN VIRI	44
PRILOGE.....	46

KAZALO PONAZORITEV

KAZALO GRAFIKONOV

Grafikon 1: Število novih zadev v letu 2011.....	37
Grafikon 2: Vrsta ukrepa	38
Grafikon 3: Razporeditev glede na spol.....	39

KAZALO PRILOG

Priloga 1: Pogodba o povračilu stroškov v zvezi z opravljanjem dela v splošno korist	46
Priloga 2: Pristopna izjava o pristopu v mrežo izvajalskih organizacij	48
Priloga 3: Tripartitni dogovor o izvrševanju dela v splošno korist.....	49

KAZALO TABEL

Tabela 1: Mreža izvajalskih organizacij na območju Gorenjske	29
Tabela 2: Predlogi obsojencev za izvajanje nadomestne kazni na okrožnem sodišču v Kranju	33
Tabela 3: Nadomestne kazni in ostali ukrepi v splošno korist glede na vrsto ukrepa, razporejeni po krajevno pristojnih CSD.....	37
Tabela 4: Nadomestna kazen in ostali ukrepi v splošno korist glede na spol.....	38
Tabela 5: Število oseb in ur, ki so opravljale splošno koristno delo na območju Gorenjske	39

SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC IN OKRAJŠAV

CSD	Center za socialno delo
CSS	Center slepih in slabovidnih Škofja Loka
KZ-1B	Dopolnitev KZ-1
ZIKS-1C	Zakon o izvrševanju kazenskih sankcij
ZKP	Zakon o kazenskem postopku
ZKP-K	Novela ZKP
ZP-1	Zakon o prekrških
ZZ	Zakon o zavodih

1 UVOD

Ideja, da mora vsaki kršitvi slediti kazen, je verjetno stara toliko kot človeštvo. Namen kazni in načini kaznovanja pa so se spreminjali tako, kot se je spreminjal človek sam in njegova miselnost ter način življenja. Skozi zgodovino so se spreminjali načini kaznovanja in razlogi za kaznovanje. Najstarejše kaznovalne teorije so upoštevale talionsko načelo oko za oko, zob za zob. Družba naj bi bila popolna. Ko je nekdo zagrešil prepovedano dejanje, se je ravnovesje v družbi porušilo. Ko pa je bil le-ta kaznovan, se je izničilo dejanje v preteklosti in v družbi je bila zopet vzpostavljena popolnost. Skozi čas so se pojavljale različne teorije in definicije kazni. Danes velja, da pri kaznovanju ne sme iti za maščevanje, ampak se kršitelju naloži kazen, ki je sorazmerna s težo dejanja in z njegovo krivdo ter je v skladu z zakoni. Kršitelj mora kazen sprejeti kot svojo odgovornost. Vsakdo velja za nedolžnega, dokler njegova krivda ni ugotovljena s pravnomočno sodbo. Uveljavljeno pa je pričakovanje, da če je nekdo enkrat storil kaznivo dejanje, ga bo spet.

Družbeno koristno delo so v Sloveniji poznali in opravljali že v začetku 20. stoletja. Ljudje so bili z družbeno koristnim delom kaznovani zaradi izmišljevanja in širjenja lažnih vesti, izmikanja delu in življenja v brezdelju, pijančevanja, vdajanja prostituciji itd. Marsikdo je to delo opravljal zaradi laži in zavistnosti koga drugega. Verjetno je bilo veliko primerov, ko so bili ljudje po krivem obtoženi. Tako imenovane komisije so jih pošiljale na to delo zaradi prevzgoje in pričakovanja, da ne bodo več ponavljali zgoraj naštetih prekrškov. Ta ukrep so izrekli za dobe od pol leta do dveh let. Obsojenci so takrat prestajali kazen družbeno koristnega dela v posebnih delovnih skupinah, ki so bile dejansko delovna taborišča. Opravljali so najtežja fizična dela. Z njihovim delom so bili zgrajeni npr. Litostroj v Ljubljani, hidroelektrarni Medvode in Moste–Žirovnica, tovarna glinice in aluminija v Strnišču pri Ptuj (sedanje Kidričevo). Delali so pod stražo, bili so organizirani po brigadah. Zanje je veljal zelo strog red. Za opravljeno delo niso dobili plačila. V taboriščih niso smeli imeti stikov z osebami iz drugih delovnih skupin, niso smeli pisati in prejemati pisem, prav tako niso smeli sprejemati obiskov. Pogovarjali so se lahko samo z obsojenci iz svoje delovne skupine. Že ob prihodu so jih ostrigli (Mikola, 2002).

Danes je družbeno koristno delo nekaj čisto drugega. Storilec se mora strinjati, da bo opravljal družbeno koristno delo. Seveda pa se kazen ne more nadomestiti za težja kazniva dejanja. Prav tako storilci ne opravljajo več najtežjih del, alternativna kazen zapora se izreka pod drugačnimi in zakonsko določenimi pogoji. Včasih je bila precej strožja, ni je bilo prijetno opravljati. Danes pa je glavna težava, da se komu ne da ali pa ne zmore kombinirati s svojo službo in z drugimi obveznostmi. Te kazni so redkejše kot včasih, kar je logično glede na to, za kaj vse so jih izrekli.

Trenutno obstajajo tri vrste alternativnih kazni v Sloveniji, in sicer delo v splošno korist, hišni zapor in vikend zapor. Podrobneje sem se ukvarjala z delom v splošno korist. Nekatere države ne poznajo dela v splošno korist, na primer Japonska. Alternativne kazni zapora so se razvile kot posledica kritike negativnih vplivov kratkotrajnih zapornih kazni na obsojence. Na kazen skušajo vplivati pozitivno (Šepec, Zgaga, 2012).

2 NAMEN IN CILJ DIPLOMSKEGA DELA

Namen moje diplomske naloge je raziskati alternativno kazen zapora, zanima me tudi razvoj kazni skozi čas. Cilj diplomske naloge je ugotoviti, koliko storilcev je to kazen opravljalo, za katere prekrške, kje so opravljali kazni, kako so bili v organizacijah zadovoljni, koliko storilcev je opravljanje kazni zavrnilo in kaj bi lahko izboljšali.

2.1 METODE DELA

Pri izdelavi diplomske naloge sem najprej uporabila deskriptivno ali opisno metodo ter zgodovinsko in normativno metodo. Z zgodovinsko metodo sem spremljala razvoj kazni in kaznovanja, z normativno metodo pa sem ocenila uspešnost izvajanja nadomestne kazni. Nato sem uporabila metodo ankete, s katero sem spraševala koordinatorko na Centru za socialno delo Škofja Loka in strokovno delavko na Centru slepih in slabovidnih Škofja Loka. Na sodišču v Kranju so mi pomagale sodnica, strokovna delavka in strokovna delavka v kazenski evidenci, kjer smo se pogovarjali o alternativni kazni zapora v praksi. Uporabila sem tudi metodi analize in sinteze, s katerima sem analizirala in sintetizirala pridobljene podatke.

Skozi celo diplomsko nalogo sem raziskovala, najprej razvoj kazni in kaznovanja, pravno literaturo in na koncu dejanske podatke. Na sodišču v Kranju so mi pomagali in omogočili vpogled v spise. Sama sem prebrala in pregledala vse spise in jih vključila v raziskovalni del diplomske naloge.

2.2 STRUKTURA DELA

Prvo poglavje predstavlja uvod, opis namena, ciljev in metod dela. Na kratko sem opisala moralne sodbe, presojo in načela. V drugem poglavju sem predstavila kazen in kaznovanje na Slovenskem skozi čas. V tretjem poglavju sem pisala o kazni, v četrtem pa o kazensko materialnem in procesnem pravu. Peto poglavje predstavlja nadomestno kazen na Gorenjskem. Predstavila sem izvajanje nadomestne kazni, Center za socialno delo Škofja Loka, izvajalske organizacije in izsledke svoje raziskave. Šesto poglavje pa vsebuje predloge za izboljšanje.

2.3 MORALNE SODBE, PRESOJA IN NAČELA

Moralni intuicionizem bi najenostavneje lahko opredelili kot stališče, da lahko neposredno vemo oziroma uvidimo, da so nekatere stvari v svetu dobre ali pa nekatera dejanja oziroma vrste dejanj moralno pravilne. Temeljna moralna načela in prepričanja so tista prepričanja in načela, s katerimi lahko upravičimo svoje moralne sodbe (Strahovnik, Vojko, str. 79). Moralna načela lahko razumemo na več načinov, najosnovnejši pa je, da so to moralna merila, standardi in kriteriji vrednotenja. So neke vrste vodila pri našem delovanju in odločanju. Če je nekdo prepričan, da je neko dejanje moralno pravilno, potem bo tudi sam deloval v tej smeri. Mnogi raziskovalci so se ukvarjali s tem. Henry Sidgwick metodo etike opredeljuje kot proces mišljenja in odločanja, kjer se določi tisto, kar je moralno pravilno storiti oziroma k čemur moramo stremeti (Strahovnik, 2009, str. 79). Moralne sodbe vsakega posameznika so najbolj gotove, naša vest pa je temelj teh

sodb. Vest je zmožnost moralne presoje, vezana je na sprotna dejanja in ni nujno, da je enaka splošnim moralnim sodbam.

Moralna pravilnost oziroma dolžnost je opredeljena s pojmom dobrega. G. E. Moore v svojih teorijah meni, da če je nekaj dobro, nam da razlog za delovanje. Meni, da so moralne dolžnosti tiste vrste dejanj, ki jih spremlja moralno odobravanje ali pa moralno zgražanje, ko neko dejanje opustimo ali ga ne naredimo. Pravična kazen je sestavljena iz storjenega zločina in zla, ki je bilo s tem povzročeno, ter kazni in trpljenja, ki ga prinaša storilcu (Strahovnik, 2009). Eno in isto dejanje lahko izvršimo iz različnih motivov, pri tem pa se ne odraža moralna pravilnost ali nepravilnost. H. A. Prichard meni, da če moralno pravilno dejanje izvršimo, ker je to naša dolžnost in ker nas je strah kazni, je to še vedno moralno pravilno dejanje. Gre lahko za odnos delovalca do samega sebe ali do neke druge osebe. Odnosi lahko izvirajo iz delovalčevih preteklih dejanj ali pa iz dejanj drugih. Ravno tako Prichard zatrjuje, da so nam naše dolžnosti samorazvidne (Strahovnik, 2009).

W. D. Ross pravi, da moramo pretehtati, katera dolžnost je v dani situaciji najpomembnejša, pri tem moramo biti pozorni na vse moralno pomembne vidike dane situacije. Moralno pravilno je to, kar je moralno ustrezno dani situaciji. Če je motiv občutek dolžnosti, je dejanje gotovo dobro in moralno pravilno (Strahovnik, 2009). C. D. Broad se ukvarja in analizira vse zgoraj naštetih avtorje, prav tako Robert Audi (Strahovnik, 2009).

Moralne sodbe lahko podajamo samo glede na dano situacijo, saj so odvisne od različnih dejavnikov. V moralnem konfliktu oziroma dilemi se znajdemo, ko so si vse enako pomembne dolžnosti v medsebojnem nasprotju. Moralni konflikt se pojavi v situacijah, kjer si naše temeljne moralne intuicije nasprotujejo, moralna dilema pa je moralni konflikt, kjer smo postavljeni pred odločitev o enako pomembnih dolžnostih, ki pa jih ne moremo vseh naenkrat izpolniti. Williams je prvi začel govoriti o moralnem preostanku, ki je to, kar ostane po ravnanju v situaciji moralnega konflikta (Strahovnik, 2009).

Tema o moralnih sodbah in načelih se z mojo diplomsko nalogo povezuje zato, ker imamo vsi ljudje različna merila o moralnih načelih. Za nekoga neka stvar, ki jo naredi ne predstavlja nič posebnega, za drugega pa je nekaj nepredstavljivega in groznega. Na primer, vsakdo ima drugačno predstavo o kaznivih dejanjih in samih kaznih, kar se kaže v zelo različnih mnenjih in razpravah.

3 ZGODOVINA KRIMINALA IN KAZNOVANJA NA SLOVENSKEM

Naj na začetku omenim, da je zelo zanimivo knjigo na to temo napisal Andrej Studen z naslovom *Rabljev zamah* (Slovenska matica, 2004). Vsa vsebina, ki spada pod zgornji naslov, se nanaša na njegovo zelo zanimivo delo.

Za čas od 16. stoletja pa do zadnje četrtine 18. stoletja je bila za kazensko pravo in postopek značilna strašna okrutnost in surovost. Le-ta se je prenehala s pojavom razsvetljenstva, ko je prišlo na tem področju do reform in modernizacije.

Ena izmed prvih zakonitev pravnega prava in postopka v tedanjih spodnjeavstrijskih deželah je bil ljubljanski malefični red cesarja Maksimilijana iz leta 1514. Določal je, da se morilce usmrti na kolesu, veleizdajalce se stre in razčvetveri, razbojnike obglavi; vlomilce v cerkve, požigalce, krivoverce in ponarejevalce denarja pa sežge na grmadi. Mnogomoštvo in mnogoženstvo, posilstva in ženske, ki so prelomile obljubo, so kaznovali z utopitvijo. Moške, ki so prelomili slovesno obljubo, pa so obglavili. Detomorilke so žive zakopali v zemljo in skozi zabili kol. Krivoprisežnikom so odrezali jezik in dva zaprisežna prsta. Pri večjih tatvinah so moške obesili, ženske pa utopili. Kaznovali so celo mrtve samomorilce, čakala jih je izguba telesa (sežig) in imetja. Po takratnih zakonih samomorilčevi dediči niso bili upravičeni do njegovega premoženja, ampak je vse prešlo v roke oblasti. Izjema je bil samo samomor, če so bili samomorilci psihično bolni. Samomor je veljal za najhujši greh, za katerega se ni mogoče spokoriti. Samomorilce so pokopavali zunaj pokopališča. To je končal šele cesar Franc Jožef leta 1850.

Leta 1532 pa je Karel V. objavil kazenski zakonik in postopnik za vse nemško cesarstvo, imenovan *Constitutio Criminalis Carolina*–CCC. CCC je bila na koncu dodana klavzula, ki je dopuščala običaje državnih stanov. Kranjski red pa se je vseeno bolj zgledoval po enakem sodnem redu za Spodnjo Avstrijo iz leta 1514, medtem ko se je sodni red za Štajersko bolj opiral na CCC.

V zgodnjem sodnem postopku sta kot kazni prevladovali obglavljenje in obešanje. Pred sodišče so bili največkrat postavljeni roparji in tatovi. Lestvica deliktov je poznala več vrst zločinov:

- družbeno škodljiva hudodelstva (umor, tatvina, namerni požig),
- religiozno–cerkveni delikti (čarovništvo, krivoverstvo, bogokletje),
- kazniva dejanja zoper javno moralno (zakonolom, prešuštvo, spolna zloraba, nečistovanje, krvoskranstvo).

Preiskava in izrek kazni sta strogo izključevali javnost. Obsodba je bila nato izrečena še javno. Preiskava (inkvizicija) je potekala naskrivaj, sodnik je bil preiskovalec in tožilec. Največji pomen so pripisovali priznanju, ki ga je bilo treba dobiti na kakršen koli način. Pri tem so se posluževali mučenja, za to pa so uporabljali torturo, ki so jo priznavale cerkvene in državne institucije. Tortura je morala obvladati zlo v človeku in na dan prignati resnico.

Torturo so izvajali v treh stopnjah:

1. Rabelj je pred svojo žrtev postavil vse mučilne pripomočke, pri tem si je sodnik prizadeval, da bi dobil priznanje.
2. Obsojenca so slekli, ga z rokami in nogami vklenili v klado, ne da bi mu prizadejali bolečine.

3. Ta stopnja je obsegala najrazličnejše muke, obstajali so različni predpisi, postopke in pravila za ravnanje v tej stopnji. Vsak način mučenja, vsaka priprava in vsak postopek je bil natančno opisan in narisano.

Za del telesne kazni je veljala že ječa. Bile so prenatrpane, polne glodalcev, nesnage in mrčesa, neogrevane, zatohle, slamo so malokrat zamenjali. Preveval jih je neznosni smrad. Ječa je preprečevala pobege in oslabilo voljo zaprtih. Obsojenci so se morali zagovarjati sami, v redkih primerih in v določenih okoliščinah so bili celo oproščeni. Lahko so omilili kazen, kar je pomenilo, da so bili najprej na primer obglavljeni in šele nato strti na kolesu. Veliko je pomenilo, ali je obsojenec nižjega ali višjega stanu, ali je domačin ali tujec. Velik vpliv na sodbe so imeli mogočnejši.

Postopki javnega kaznovanja, iz katerih je oblast delala »ljudske veselice«, naj bi vsem nazorno pokazali, v čem je bil zločin. Njihov namen je bilo preprečevanje kriminala in zastraševanje, ki naj bi ljudi odvrčalo od kriminala. Kazni, izvršene po božji volji, naj bi ščitile javno dobro, imetje in posest, življenje in telo pobožnih ter s sveta spravljale zlo in ljudi odvrčale od zločinov. Grešnike in grešnice naj bi zaznamovala pokvarjena narava, ki jih je gnala do tega, da so kršili zapoved, prav tako naj bi jih v kršitve zapeljal sam satan. Le-ti naj bi hudo žalili boga, zato je bila potrebna strašna kazen. Kazensko pravo je bilo sredstvo za discipliniranje nižjih slojev v rokah višjih slojev, da bi si ohranili premoženje. Kri usmrčenih je še v 19. stoletju veljala za zdravilno, iz telesa naj bi izganjala demonske sile. Ljudje so kot relikvije in amulete uporabljali tudi obsojenčovo kožo, prste, mast, oblačila kosti ter vse dele, iz katerih so bile narejene vislice.

Bogokletje, prepirljivost, tatvine, lažnivost in goljufije so kaznovali s tako imenovanimi sramotilnimi kaznimi. Tako so kaznovali tudi ženske, ki so rojevale nezakonske otroke, postavili pa so jih kar pred cerkvena vrata. Sramotilni steber so postavili na najbolj javnem kraju, okoli vratu so obsojencem obesili tablico s popisom vseh njegovih dejanj, mimoidoči pa so ga smeli zasmehovati, ga pljuvati, obmetavati z gnilimi jajci in podobno. Obsojence so žigosali na hrbet ali na obraz, kar je pomenilo, da je le-ta izločen iz človeške družbe. Poznan je primer iz leta 1588, ko so v Ljubljani neko žensko celo zazidali zaradi zakonoloma.

Cehi so prav tako imeli svoja stroga pravila. Peke so kaznovali že, če je bil kruh slabo pečen, nečist ali prelahk. V posebnih košarah so jih namakali v Ljubljani. Prav tako so kaznovali nepošteno mesarje. Znanih je več primerov uporov na Štajerskem, v Tolminu in v Stični, kjer so upornike oziroma njihove vodje obglavili, razčetrili, še prej pa so nekaterim odsekali roke. V času Marije Terezije je bila še posebej kruta kazen za razžalitev veličanstva in deželno izdajstvo. Moške so razčetrili pri živem telesu, ženske pa so najprej z razbeljenimi kleščami ščipali po prsni, nato pa so jih obglavili. Hudo so bili kaznovani uboji med ožjimi sorodniki, in sicer so jim na kolesu polomili vse ude in jih na njem pustili umreti. Obešanje je veljalo za hujšo kazen kot obglavljenje.

V 13. stoletju so verjeli, da se hudič lahko združi z žensko in ji zaplodi potomca. Satan se je pojavljal v različnih človeških in živalskih oblikah. Ostro so kaznovali homoseksualnost in sodomijo (spolno občevanje z živaljo). Take grešnike so skupaj z udeleženo živaljo sežgali, tako naj bi bil greh izbrisan. Cesar Jožef II. je v 80. letih 18. stoletja sodomijo razglasil za politični zločin. Njegovi zakoni pa niso več predvidevali kazni za živali. Od 16. pa do 18. stoletja je posebno mesto zasedalo čarovništvo. Običajno so čaravnice prej obglavili ali zadavili, nato so jih zažgali na grmadi. Zadnji izpričan proces proti čarovništvu na Slovenskem je potekal v Gornji Radgoni v letih 1744–1746. Znana raziskovalca

usmrtitev v novoveški družbi sta Vladislav Fabjančič in Boris Golec. Slednji je zanimivo prikazal javne usmrtitve v Ljubljani v obdobju 1581–1775.

V 18. stoletju so se začela popuščanja in milejše kazni. Prenehali so se procesi proti čarovnicam. Proti koncu 18. stoletja so se uprli predstavniki razsvetljenstva, češ da je taka kazenska praksa ostanek neke barbarske ere, ki se je končevala. Razsvetljencem je bilo vodilo narava, svoboda in človek, menili so, da je človek v bistvu dober ter da lahko v njem dobro prevlada nad zlom, zaradi tega ga je mogoče spremeniti in poboljšati. V kazenskem pravu je bil zelo viden Cesare Beccaria, ki je napisal drobno knjižico o hudodelstvih in kaznih. Bila je prevedena v 20 jezikov, katoliška cerkev pa jo je prepovedala.

Pri nas je tedaj deloval učenj pravnik Franc Ksaver Jelenc. Razmišljal je podobno kot Beccaria. Jelenc je leta 1785 na Dunaju objavil knjižico, v njej je zahteval preprečevanje kaznivih dejanj z raznimi sredstvi, menil je tudi, da je namen kazni varnost, h kateri spadajo tudi poboljšanje storilca, povračilo škode in zgled za druge. Za čas vladanja cesarja Jožefa II. so bile pogoste prostostne kazni, ki so bile povezane s prisilnim delom. Cesar se je zavzemal še za strožje kazni kot njegovi predhodniki. Večina razsvetljencev se z njim ni strinjala, saj je uvedel nove postopke, ki niso bili v skladu z razsvetljenskimi načeli.

Habsburška monarhija je smrtno kazen obdržala vse do leta 1918. Prostostne kazni so v 19. stoletju pridobivale na pomenu. Javne usmrtitve so bile izvršene le za najhujša kriminalna dejanja. 19. stoletje pa je tudi čas, ko je v kaznovalni politiki zapor kot kazen prevladoval, v 20. stoletju pa je zaporna kazen postala nekaj samoumevnega. Nasilje, mučenje in usmrčevanje se je od leta 1868 iz javnega prikazovanja vedno bolj selilo v zapore, kjer je bilo javnosti skrito. V nekaterih primerih pa so bile usmrtitve še vedno javne, pravi spektakel groze, le da ni bilo poleg obešenja nobenih drugih telesnih muk. Leta 1889 so zgradili zapor v Mariboru, ki je bil najmodernejši v habsburški monarhiji. Zapori so bili prenapolnjeni, sploh potem, ko so konec 19. stoletja uzakonili princip bivanja v samicah. V tistem času so se pojavila mnenja, da je zapor premil, da zunaj ljudje stradajo, jetniki pa dobijo hrano vsak dan. Menili so, da zapor spodbuja k nasilju, ne pa od njega odvrča. Pojavila so se nesoglasja med obrtniki, ker naj bi zaporniška konkurenca uničila male rokodelce.

Zadnja javna usmrtitev v Ljubljani je bila opravljena leta 1867, ko so obesili nekega Vipavca, ki naj bi umoril lastno mater. Še ena večja javna usmrtitev je potekala v Novem mestu leta 1865, ko so obesili moškega in dve ženski, ki so umorili očeta tega moškega. Pri obeh je bilo prisotnih več tisoč ljudi. V 19. stoletju je bilo slovensko časopisje zadržano glede odprave smrtne kazni. Prevladovalo je mnenje, da so kriminalci lenuhi in da so zanje primerne take kazni. Nasprotniki smrtne kazni, ki so oglaševali v javnih glasilih in časopisih, so bili: Karel Slanc, Josip Stritar, Janko Pajk, Anton Aškerc in Metod Dolenc. Slovenski časopisi so o javnih usmrtitvah pisali za razvedrilo kot tudi v poduk. Opisali so obsojenčevo življenje, njegovo dejanje in sklep, ki je potrdil to, da je kazen primerna glede na obsojenčevo nepoboljšljivost in življenjsko zgodbo. Ko so se javne usmrtitve premaknile za zidove sodnega poslopja, so vlogo obveščanja o usmrtitvah v celoti prevzeli časopisi. Šele leta 1876 je v slovenskih časopisih mogoče zaslediti dvom v utemeljenost smrtne kazni in javne usmrtitve. Tega je podal Karel Slanc s feljtonom Nekaj o vešalih. Menil je, da so hudodelniki zašli na slabo pot zaradi slabe vzgoje, predsodkov in brezbriznosti družbe.

Ob nastanku Kraljevine SHS leta 1918 so imeli različni deli države različno kazensko pravno tradicijo in zakonodajo. Avstrijski kazenski zakon iz leta 1852 je na Slovenskem veljal do leta 1930, ko je začel veljati Kazenski zakon za Kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Smrtna kazen je bila najverjetneje najpogosteje izvršena v Mariboru, kjer so od leta 1923 pa do 1939 na kaznilniškem dvorišču izvršili 8 smrtnih obsodb. Celó v 20. stoletju se je ohranilo verovanje v predmete, ki so bili del vešal. Prinesli naj bi namreč srečo in zdravje. V tem času se mnenja na Slovenskem o smrtni kazni še vedno niso kaj dosti spremenila. Edini napredek so bile nekatere politične stranke, ki so se zavemale za odpravo smrtne kazni. Naj omenim, da se je za odpravo smrtne kazni zavzemal pesnik Anton Aškerc.

Po drugi svetovni vojni so se bolj ukvarjali s političnimi sodnimi procesi, klasičen kriminal je bil bolj ob strani. Leta 1951 je bil sprejet nov kazenski zakonik, ki je ukinil kazen izgube državljanstva, odvzem prostosti s prisilnim delom, izgubo naziva in državne službe in kazen izгона (razen za tujce). Leta 1959 je bila sprejeta novela kazenskega zakonika, ki je za nekatera dejanja omilila kazen, zmanjšala število kaznivih dejanj, za katere se je lahko izrekla smrtna kazen, odpravila izvršitev smrtne kazni in namesto dosmrtnega zapora uvedla dvajsetletno zaporno kazen. Leta 1963 so se v slovenskih časopisih začeli pojavljati zahtevki za odpravo smrtne kazni. Nek časopis je Slovence spraševal o nujnosti smrtne kazni in večina se je strinjala, da je nujno potrebna.

V Sloveniji je bila smrtna kazen zadnjič izvršena leta 1957, odpravljena pa je bila leta 1989. Slovenija je leta 1991 ob osamosvojitvi dobila možnost avtonomno urediti svojo kazensko zakonodajo. Ustava prepoveduje smrtno kazen in zagotavlja nedotakljivost človeškega življenja. Najvišja kazen je trideset let zapora za najtežja kazniva dejanja. Smrtna kazen pa ima kljub vsemu še danes veliko nasprotnikov in tudi zagovornikov.

4 KAZEN

Sodišče storilcu odmeri kazen v zakonskih mejah in pri tem upošteva težo dejanja, stopnjo storilčeve krivde, olajševalne in oteževalne okoliščine. Kazen sme sodišče pod določenimi pogoji omiliti, in sicer, če zakon določa, da se kazen lahko omili ali če so podane posebne olajševalne okoliščine, ki utemeljujejo izrek omilitve kazni. Lahko pride do zastaranja kazenskega pregona in izvršitve kazni.

Že v 18. stoletju sta Italijan Beccaria, ki ga štejemo za predhodnika zamisli o demokratični in pravni državi, in Slovenec Jelenc kazen opredelila kot neizogibno sredstvo, s katerim se družba brani pred nasilnimi prilastitvami posameznikov, ki si hočejo poleg svojih stvari prilastiti tudi stvari drugih. Prav tako je Jelenc menil, da bi bili civilni zakoni brez kazni brez pomena, kar je povsem logično, ter da bo kazen ostala poglaviten odgovor družbe in države na pojave kriminalitete. Menil je tudi, da je kazen zadnje sredstvo, ker je nasilno, in pride v poštev, če nobeno drugo sredstvo ne obrodi sadov. Temelj kazni in njeno merilo mora biti škoda, ki jo je storilec povzročil drugemu človeku ali družbi, ne pa njegov namen. Namen kazni je preprečiti storilcu, da naredi novo škodo sodržavljanom ali državi ter da druge odvrača od podobnih dejanj. Jelenc je zapisal, da je kazen nedopustno sredstvo, dokler še obstajajo milejša sredstva za preprečevanje zla (Bavcon, 2002). Vsako oblastniško ravnanje enega človeka v odnosu do drugega, ki ne izhaja iz neizpodbitne potrebe, je tiransko (Bavcon, 2002, str. 62). Pravo merilo za zločine je družbi prizadejana škoda.

Christopher Hibert je v svoji knjigi *Zgodovina zločinstva in kazni* (Cankarjeva založba, 1965) zelo podrobno in zanimivo opisal kaj vse so kaznovali in načine kaznovanja od 7. stoletja dalje. Včasih so bili najhujši grehi prešuštvo, izdajstvo in kraja. Na začetku so najpogosteje kaznovali z globami, za vsak zločin je bila določena globa. Kazni so se razvijale v vedno krutejše. Ljudi so mučili, jih obešali, obglavljali, izstradali, bičali. To je bilo javno in naj bi bilo v poduk vsem, kaj se zgodi, če človek greši. Vendar so v ljudeh vzbujale ravno obratni učinek, saj so ljudje postajali vedno krvoločnejši, število zločinov pa se ni manjšalo.

V 18. stoletju se je začela razvijati policija, ki je bila zelo podkupljiva. Ljudi so »zatožili« in obsodili zgolj zato, da je obsojenec plačal globo, ki si jo je policija razdelila. Prav tako so policiji ljudje oziroma trgovci plačevali delež, da jih niso zatožili. Človeško življenje ni bilo vredno nič, vsem je bil glavni cilj preživeti (Hibert, 1965).

V splošnem interesu je, da se zločini ne delajo, ampak da so toliko redkejši, kolikor več hudega prizadenejo družbi. Zato morajo biti ovire, ki ljudi odvračajo od zločinov, toliko močnejše, kolikor bolj so ti v nasprotju z javno blaginjo in kolikor večja je spodbuda, ki peha ljudi vanje (Bavcon, 2002, str. 66).

Beccaria meni, da je politični namen kazni v zastraševanju drugih ljudi. Pomembno je, da noben očitni zločin ne ostane nekaznovan (Bavcon, 2002).

Pomembno je, da je časovna razlika med storjenim zločinom in kaznijo za ta zločin čim krajša, da kazen pride čim hitreje, zato ker bo povezava med zločinom in kaznijo v človeški zavesti tako močnejša in trajnejša (Bavcon, 2002).

4.1 DENARNA KAZEN

Nadomestna kazen se lahko uporabi namesto denarne kazni, ki je najpogosteje uporabljana kazen. Denarna kazen se izračuna po sistemu dnevni zneskov. Je pravičnejša, ker upošteva gmotno stanje storilca, saj sodišče upošteva storilčev dnevni zaslužek glede na uradne podatke davčnega organa in njegove družinske obveznosti. Sodišče ugotovi težo storjenega dejanja in storilčevo stopnjo krivde, nato določi kazen, ki je izražena v določenem številu dnevni zneskov.

Seveda ima svoje prednosti in slabosti. Prednosti so, da storilec ni izpostavljen vplivu zaporniškega okolja in ni izločen iz družine in svojega okolja. Ne preneha mu delovno razmerje, državni proračun ni obremenjen, kar pomeni tudi, da so manj obremenjeni davkoplačevalci. Slabosti pa so, da je pri družbeno nevarnih storilcih kaznivih dejanj lahko neučinkovita. Kazen lahko poravnava nekdo tretji in ne tisti, ki mu je bila naložena. Lahko jo osebe vračunajo v poslovanje in dvignejo cene svojih storitev, s tem pa so na slabšem uporabniki teh storitev.

Najsodobnejšo ureditev denarne kazni po sistemu dnevni zneskov imajo na Švedskem. Nasploh uporaba denarne kazni v Evropi vse bolj prevladuje. Vendar so uzakonjeni različni minimumi in maksimumi števila dnevni zneskov, ponavadi je za dejanja iz koristoljubnosti predpisan poseben maksimum. V Sloveniji je ta maksimum razmeroma visok. Znaša lahko najmanj 30 in največ 360 dnevni zneskov, za kazniva dejanja, izvršena iz koristoljubnosti, pa 1500 dnevni zneskov (KZ-1, 1. odstavek 47. člena).

4.2 TEORIJE KAZNOVANJA

Teorije je podrobno opisal Dragan Petrovec v svoji knjigi *Kazen brez zločina* (Studia humanitatis, 1998, Ljubljana).

Teorije kaznovanja v glavnem delimo v dve skupini:

1.) absolutne

Te pravijo, da kaznujemo zato, ker je storilec grešil. Ne smemo kaznovati zato, da bi storilca spremenili. Namen kazni opravičujejo z načelom, da povzročenemu zlu sledi pravično povračilo. Absolutni cilj je vzpostavitev redu, ki je bil porušen s kaznivim dejanjem. Kazen se nanaša na preteklost.

2.) relativne ali utilitaristične

Te pa pravijo, da je treba človeka prilagajati na družbeno okolje in vzgojno vplivati nanj. Kaznovanje opravičujejo z določenimi koristnimi nameni za družbo v celoti ali za posameznika, ki ga skušamo prevzgojiti. Kazen ima smisel v prihodnosti.

Dragan Petrovec v svoji knjigi dokazuje, da se absolutisti motijo, saj ni kazni, ki ne bi imela močnega vpliva na obsojenčevo vedenje.

Nekaterim ljudem kaznovanje pomeni preživetje poštene družbe, drugi se s tem ne strinjajo in poskušajo kaznovanje omejiti.

Tretmanska ideologija ali rehabilitacijska teorija¹ je skupni imenovalec absolutne in relativne teorije, saj poskuša z različnimi metodami in tehnikami obravnavanja človeka doseči spremembe v njegovem vedenju in ga prilagoditi okolju.

Tretmanska ideologija pozna več vrst metod:

- Medicinske in kirurške metode tretmana

Ne gre za posege, ki bi jih izvrševali nad kakor koli duševno motenimi, prizadetimi, zaostalimi ali podobnimi kategorijami storilcev, ampak na storilcih, ki so v psihološkem smislu povsem normalni. Ortopedska, estetska ali plastična kirurgija pomagata tistim, ki so zaradi telesne prizadetosti izbrali pot zločina kot odgovor na nemoč socialne adaptacije v okolje, v katerem živijo. Poznani so primeri, ko se za zločinom skriva storilčeva skaženost ali da so estetski posegi privedli do opustitve kaznivih dejanj, ker so storilcem pomagali najti svoje mesto v družbi. Nevrokirurgijo in psihokirurgijo psihiatri uporabljajo le tedaj, ko vse druge metode odpovedo, saj je tukaj potrebna previdnost zaradi premalo izkušenj.

Ta tretman je možno izvrševati le priložnostno.

- Psihološke metode

Načeloma so enake tistim, ki jih psihiatri in psihologi uporabljajo pri vsakodnevnem delu s pacienti. Hipnozo je treba šteti za terapevtsko sredstvo posebne vrste, ker je med najhitrejšimi, najučinkovitejšimi in enostavnejšimi metodami. Z njeno pomočjo lahko ugotavljamo spremembe v čustvovanju, značaju in volji. V človekove misli lahko s hipnozo posredujemo dobre ali slabe misli. Znane so razprave o tem, da lahko človek, ki je podvržen učinkom hipnoze, proti svoji volji zagreši kazniva dejanja.

Religiozna terapija je najuspešnejša pri tistih, ki razodevajo globoko vero. Psihoanalizo priporočajo, ker s svojimi postopki odkriva morbidne impulze, ki ženejo človeka v delikt. Skupinska psihoterapija se izvaja v skupinah, izbirajo jih na podlagi kliničnih testov, vsi udeleženci podpišejo, da se strinjajo s tako obliko dela in vsi udeleženci se morajo medsebojno sprejeti. Narkoanaliza uporablja kemične snovi, ki so pridobljene iz barbituratov. Njena uporaba je sporna.

- Socialne metode

Tu gre za premišljeno uporabo socialne strukture, družbenih institucij in družbenih odnosov kot sredstev, s katerimi se doseže storilčeva konformnost z družbenimi normami. Ta tretman je uspešen le v kombinaciji s psihiatričnimi in psihološkimi postopki. Bistvo tega tretmana je približevanje zapora odprti družbi in rahljanje togosti v institucionalnih strukturah.

- Celovit tretmanski program

Integracijske ideje, ki naj bi združevale vse ali nekatere od prej naštetih metod, je zastopal T. C. N. Gibbens. Ta celovit program se lahko uresničuje le z dobro komunikacijo med osebjem na vseh ravneh ter med osebjem in obsojenimi, kar se dosega s pomočjo sestankov in pogovorov. Pri tem je potrebno upoštevati kulturne in socialne razlike med terapevtom in pacientom. Pri vseh storilcih je potreben socialni

---

¹ Kriminologija z njo označuje idejno opredelitev za vrsto postopkov in metod, s katerim vplivamo na delikvente, da bi spremenili vedenje in se prilagodili prevladujočim družbenim normam oziroma bi se zmogli ogniti kršitvam postavljenih norm (Petrovec, 1998, str. 17).

tretman, medicinske in kirurške metode se uporabljajo, če se predvideva lažje storilčevo prilagajanje na zunanje okolje (Petrovec, 1998).

4.2.1 USPEHI IN PASTI TRETMAJSKIH PRISTOPOV

Danci, Švedi in Finci upoštevajo idejo sodobnega tretmana, katerega filozofija poboljševanja je usmerjena k vključevanju zapornika v zunanje življenje.

V Sloveniji upoštevamo načelo vključevanja obsojenega v okolje, iz katerega je prišel. Ta proces se začne takoj ob začetku prestajanja kazni.

Bistvo postopka s storilcem je v tem, da sam pride do spoznanja o moralnih spremembah, ki so se ali se bodo zgodile v njem in mu omogočile ponovno najti človeško dostojanstvo. Zapor je še vedno kazen, ne glede na tretmansko usmeritev. Zelo težko je predvideti, koliko časa bo nek storilec porabil za rehabilitacijo, prav tako se ne da predvideti, kako bo ta rehabilitacija uspešna (Ambrož, 2007).

4.3 ZAPOR

Nadomestna kazen lahko nadomesti tudi kazen zapora, zato se mi je zdelo pomembno napisati nekaj splošnega o zaporu.

Zapor je »specifično psihološko orodje, ki vpliva na obsojenega« (Petrovec, 1998, str. 40). Po mnenju Petroveca lahko kljub temu, da zapor povzroči stresno situacijo, da tudi kaj dobrega. Lahko bi bil prijetna izkušnja, ki da človeku kaj dobrega in omogoča osebno rast. Menim, da za nobenega zapornika ni prijetna izkušnja ter da skoraj nihče ni prišel iz njega kot značajsko boljši človek.

»Zastraševanje je za nekatere sredstvo, ki preprečuje val zločinstva velikega obsega, saj civilizira državljanke, ki bi bili sicer necivilizirani. Zanimiva je trditev, da če storilca kaznujemo, da bi zastraševali druge, človeka razumemo le kot sredstvo za namene koga drugega. Če pa gre za poboljšanje, bi morala biti vsaka kazen nedoločena« (Petrovec, 1998, str. 51).

Zaporna kazen se izreče kot glavna kazen. Splošni minimum je 15 dni zapora, manj dnevne kazni zapora ni mogoče izreči. Splošni maksimum pa je 30 let zapora. Obstaja še posebni maksimum za najhujša kazniva dejanja, in sicer dosmrtna kazen. Izreče se lahko v primeru genocida, hudodelstva zoper človečnost, vojnih hudodelstev in v primeru dveh ali več kaznivih dejanj, za katera je predpisana kazen 30 let zapora, več kaznivih dejanj terorizma, umora, uboja predsednika države (Šepec in Zgaga, 2012, str. 128).

5 KAZENSKO MATERIALNO IN PROCESNO PRAVO

Kazenski zakonik in Zakon o kazenskem postopku imata dva glavna cilja, in sicer naj bi zagotavljala večjo učinkovitost v delu pristojnih organov na način, da povečana učinkovitost ne bi škodovala spoštovanju in varovanju človekovih pravic in temeljnih svoboščin. Vendar sta ta dva cilja deloma na videz in deloma v resnici v protislovju.

S tem imajo težave vse države sveta. Zato je skupina ljudi, s prof. dr. Ljubom Bavconom na čelu, začela z raziskavo, ki spremlja proces uveljavljanja nekaterih novosti. Področje tako imenovane bagatelne kriminalitete zajema drobna kazniva dejanja, ki obsegajo 90 % vseh kazenskih zadev, s katerimi se ukvarjajo policija, državna tožilstva in sodišča. Vse države sveta, vključno s Slovenijo, se ukvarjajo z vprašanjem, kako urediti kazensko zakonodajo, da bi bili državni organi razbremenjeni teh drobnih zadev, da bi se ukvarjali z večjimi kršitvami in da bi se skrajšal čas trajanja postopkov. Če bi to dosegli, bi se policija in organi pravosodja lahko intenzivneje ukvarjali s hujšimi, z zapletenejšimi in nevarnejšimi kaznivimi dejanji.

Za nizko stopnjo storilčeve kazenske odgovornosti gre v primerih, kadar so storilčeve razumske ali voljne sposobnosti prizadete ali pod povprečjem, ali ko je storilec dejanje storil z manjšo stopnjo krivde. Sem lahko uvrstimo nižjo stopnjo prištevnosti, tudi tedaj, ko je oseba v alkoholiziranem stanju, ko je izzvana ali razburjena. Med drugim ugotavljajo tudi, da za družbeno koristno delo ni definirano, ne koliko časa se lahko izvaja, ne kako se izvaja, prav tako niso navedene nobene prepovedi.

Nadomestna kazen naj bi se prvič uporabila leta 1966 v Kaliforniji. Z njo so kaznovali ženske, ki so zagrešila kazniva dejanja v prometu. Pri tem so upoštevali zlasti, da mnoge izmed njih zaradi svojega premoženjskega stanja ne bi mogle plačati kazni ter da bi jih zapor hudo prizadel tako psihično kot zaradi družine in skrbi zanjo. Nato se je delo v korist skupnosti razširilo še v druge ameriške države ter zašlo tudi na staro celino, kjer se je najprej pojavilo v Angliji. Število naloženih ur dela mora biti v določenem sorazmerju z višino kazni, ki se lahko izreče oziroma bi jo izrekli v konkretnem primeru. Pri delu naj bi obsojeni dobil zaupanje vase. Tudi ta vrsta kazni ima pomanjkljivosti in prednosti. Med prednosti spada zmanjševanje stroškov in ni agresivna kazen. Taka kazen je zelo primerna za mladoletnike, saj bi denarno kazen poravnali starši, zapor pa ni vedno primeren zanje. Med slabosti se šteje pomanjkanje prevencije, ki bi bila zanesljiveje izražena z izrekom zaporne kazni. Pojavljajo se dvomi, da taka kazen pripomore k zmanjšanju povratništva (Bavcon, 2000).

5.1 KAZNIVO DEJANJE

Lažja kazniva dejanja, za katere je predpisana kazen zopora do dveh let ali denarna kazen, se lahko nadomestijo z nadomestno kaznijo (Pravilnik o izvajanju dela v splošno korist, 1. člen).

Predpogoj za obstoj kaznivega dejanja je njegova protipravnost. Protipravnost je lahko formalna ali materialna. Formalna protipravnost pomeni ravnanje v nasprotju z določenim predpisom, materialna pa pomeni nasprotje s pravnimi vrednotami. Izpolnjeni morajo biti znaki kaznivega dejanja, ki so določeni z zakonom in zakonskimi akti. Kaznivo dejanje

mora imeti oziroma zanj morajo obstajati zakonsko določene prepovedane posledice. Torej mora obstajati tako ravnanje storilca in nastala posledica, ki mora biti definirana, da je neko dejanje kaznivo. Storilcu moramo dokazati krivdo, da lahko govorimo o kaznivem dejanju. Strukturo kaznivega dejanja si lahko predstavljamo kot sklop vprašanj, na katera je mogoče odgovoriti po točno določenem vrstnem redu. Pri tem je na nekatera vprašanja mogoče odgovoriti na ravni tega, kar je, na druga pa ob predpostavki določenih norm, ki so podlaga za našo presojo.

»Sankcija za kaznivo dejanje je kazen. Dodelava meril, po katerih posamezniku pripisujemo odgovornost za kaznivo dejanje, je še posebej pomembna, kadar gre za vrednostna vprašanja znotraj strukture kaznivega dejanja. Pri teh vprašanjih je možnost različnih pogledov največja« (Ambrož, 2007, str. 9).

»Kazensko materialno pravo določa predpostavke, pod katerimi se nekoga lahko šteje za storilca kaznivega dejanja. Poleg teh morajo biti izpolnjene tudi predpostavke, ki veljajo splošno. Med splošne predpostavke štejemo naslednje temeljne sistemske kategorije:

- storilec mora navzven prepoznavno ravnati, to dejanje mora biti obvladano z njegovo voljo (»ravnanje«),
- njegovo ravnanje mora ustrezati določenemu zakonskemu opisu kaznivega dejanja (»izpoljenost«),
- ne smejo biti podane okoliščine, zaradi katerih bi bilo storilčevo dejanje dovoljeno (»protipravnost«),
- glede na specifičen storilčev odnos do dejanja mu mora biti to dejanje mogoče očitati (»krivda«)« (Ambrož, 2007, str. 11).

Ti elementi kaznivega dejanja veljajo za vsa kazniva dejanja. Seveda jih morajo organi pregona poiskati in dokazati, da govorimo o kaznivem dejanju. Zanj morajo biti izpolnjeni zakonski znaki, ki se od dejanja do dejanja razlikujejo.

Ambrož v svoji knjigi *Kaznivo dejanje in njegove vrednostne prvine* (Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti, 2007, Ljubljana) obsežno opisuje pojem kaznivega dejanja. Konec 19. in začetek 20. stoletja sta se s klasičnim splošnim pojmom kaznivega dejanja najvidneje ukvarjala Franz von Liszt in Ernst Beling. Delitev na tri temeljne sistemske kategorije je splošno sprejeta še danes, le da je bila vsebina kategorij izpopolnjena in še razvita. »Pojem ravnanja predstavlja temelj splošnega pojma kaznivega dejanja« (Ambrož, 2007, str. 29). Pojem ravnanja je obravnavan kot višji skupen pojem, ki obsega tako naklepna kot malomarna dejanja ter storitve in opustitve. Pojem ravnanja služi temu, da že na samem začetku izloči vsa prepričanja in gole misli, gibe pod vplivom absolutne sile, gibe, ki jih sprožijo krči, refleksne gibe, gibe v nezavestnem stanju. Ravnanje je podlaga za vsa nadaljnja kazenskopravna vrednotenja, zato je primerno, da ga obravnavamo samostojno. Za utemeljitelje pojma ravnanja veljajo Hegel in njegovi nasledniki (Abegg, Kostlin, Berner, Halschner) (Ambrož, 2007, str. 31). Po tem tako imenovanem hegelianskem pojmu ravnanja je pojem ravnanja lahko obsegal le naklepna dejanja. Celoten pojem kaznivega dejanja se osredotoča na ravnanje.

»Liszt je ravnanje opredelil kot »s človekovo voljo povzročeno spremembo v zunanem svetu«, kasneje ob tem, da opustitev ne more povzročiti ničesar, pa kot »povzročitev ali neprepričitev spremembe (posledice) v zunanem svetu z voljnim vedenjem« (Ambrož, 2007, str. 32).

Kasneje se je pojavil naturalističen pojem ravnanja, za katerega ni več bistveno, da je storilčeva volja usmerjena v nastanek določene posledice, temveč je dovolj, če do ravnanja pride zaradi impulza volje. »Welzel je povzročil velik premik v kazenskopravni

dogmatiki, ko je zapisal: Človekovo ravnanje je izvajanje ciljno usmerjene dejavnosti. Ravnanje je zato »finalno« (ciljno usmerjeno) in ne zgolj »kavzalno« dogajanje. Finalnost ravnanja temelji na tem, da človek na podlagi poznavanja zakonitosti kavzalnosti predvidi možne posledice svojih dejavnosti, si postavlja raznovrstne cilje in načrtovano usmerja svoje bodoče dejavnosti v smeri teh ciljev. Razlika med finalno dejavnostjo in kavzalnim dogajanjem je v tem, da je prva zavestno, k cilju usmerjeno delovanje, medtem ko kavzalno dogajanje ni usmerjeno k cilju, temveč je naključna vsota obstoječih komponent vzročnosti« (Ambrož, 2007, str. 32, 33).

Novejše teorije ravnanja skušajo poiskati vrednostna merila na podlagi podobnosti med storitvami in opustitvami v vrednostnem smislu. Za socialni pojem ravnanja je značilno, da se kot vrednostno merilo, po katerem je storitve in opustitve mogoče povezati v pojem ravnanja, opredeli njihovo socialno pomembnost.

V slovenski doktrini je načelno sprejeto naturalistično pojmovanje ravnanja. V ospredju je človekova voljnost. Ta oblika pojmovanja ima zelo dobro razmejitveno funkcijo v smislu, da na samem začetku izloča dogodke, ki ne sodijo v nadaljnjo kazenskopravno obravnavo, ter da se omeji na deskriptivni pogled na ravnanje. Takšno pojmovanje ravnanja je tudi jasno in preprosto, zato je široko sprejeto še danes tudi drugod.

5.1.1 POTEK KAZNIVEGA DEJANJA

V samem kontekstu se mi zdi zanimivo omeniti sam potek kaznivega dejanja, saj je za lažja kazniva dejanja predpisano nadomestilo kazni z nadomestno kaznijo. Potek je ponavadi enak ne glede na težo kaznivega dejanja.

Potek kaznivega dejanja je sestavljen iz štirih faz, ki se ločijo po kaznivosti:

- Goli naklep, ki ni kazniv, so storilčeva notranja razmišljanja in njegova notranja odločitve, da bo storil kaznivo dejanje.
- Pripravljalo dejanje, ki je kaznivo, če je posebej predpisano kot kaznivo dejanje. Storilec zunanje nakaže, da bo storil kaznivo dejanje.
- Poskus, ki je kazniv, če je predpisana zaporna kazen 3 leta ali več ali če je tako določeno v zakonu. Šteje se kot začetno kaznivo dejanje, saj storilec začne izvrševati znake kaznivega dejanja, ki pa ga ne dokonča, kar pomeni, da ne nastane prepovedana posledica ali storilec ne izpolni vseh znakov kaznivega dejanja. Ločimo dokončan (storilec izvrši vse znake kaznivega dejanja) in nedokončan (storilec ne izvrši vseh znakov kaznivega dejanja) poskus. Storilec lahko odstopi od poskusa, vse dokler ne nastane prepovedana posledica. Ko le-ta nastopi, odstop ni več mogoč. Če storilec odstopi od izvršitve kaznivega dejanja, se mu lahko kazen odpusti. Vendar mora biti odstop prostovoljna odločitev storilca in ne njegova nezmožnost, da dejanje izvrši.
- Dokončano kaznivo dejanje, ki je vedno kaznivo. Stek kaznivih dejanj pomeni, da se ugotovijo dogodki, ki pomenijo kaznivo dejanje ali več kaznivih dejanj, in da se lahko storilcu zanje sodi (Šepec in Zgaga, 2012, str. 97–100).

5.2 KAZENSKI POSTOPEK

Pri kaznivih dejanjih, za katera je kot glavna kazen predpisana denarna kazen ali kazen zapora do treh let, sodi sodnik posameznik na prvi stopnji pri okrajnem sodišču. »Kazenski postopek se uvede na zahtevo upravičenega tožilca« (ZKP, 1. odstavek 19. člena). Glavna

naloga in pravica tožilca je, da preganja storilce kaznivih dejanj. Ima pravico in dolžnost, da zahteva preiskavo, da zastopa obtožni predlog pred sodiščem, da vloga pritožbe zoper nepravnomočne sodne odločbe in izredna pravna sredstva zoper pravnomočne sodne odločbe. Vloga tožilca je pomembna tako v kazenskem kot že v predkazenskem postopku. V predkazenskem postopku sodeluje s policijo, v kazenskem pa s sodiščem.

Krajevno pristojno je sodišče, na območju katerega je bilo kaznivo dejanje storjeno. Tožilec mora navesti dejstva in dokaze, s katerimi ta dejstva dokazuje, obdolženec pa ima pravico navajati dejstva in dokaze, ki so mu v korist. Obdolženec in tožilec sta v kazenskem postopku enakopravni stranki, razen če ZKP ne določa drugače. Pravično sojenje je mogoče le, če sta predkazenski in kazenski postopek poštena. Vsak obdolženec ima pravico do poštenega sojenja v razumnem roku, to mu daje že Ustava in mednarodnopravni akti.

Pojem pravne države določa Ustava v 2. členu. Pravnost države ni samo v njenih zakonih, ampak tudi v njenih inštitucijah (sodišča, uprava). Namen kazenskega postopka in pravnih pravil, ki kazenski postopek urejajo, je dvojen, in sicer zavarovati posameznika pred neupravičenimi posegi kazenskega aparata in zagotoviti pravno ustrezno odločanje o obtožbi, ki je naslovljena zoper posameznika. Končni cilj kazenskega postopka je sodba. Izda se pravnomočna odločba in do takrat vsakdo velja za nedolžnega.

Središčni del kazenskega postopka je glavna obravnava, vendar se ne odloča več samo na glavni obravnavi. Če obdolženec z državnim tožilcem sklene sporazum o priznanju krivde ali če na predobravnavnem naroku² prizna krivdo, potem sodišče glavne obravnave ne opravi, pač pa o krivdi odloča na predobravnavnem naroku, o kazenski sankciji pa na posebnem naroku.

Prepričanje je najvišji dokazni standard v kazenskem postopku, saj mora o krivdi biti prepričano sodišče ali senat, prav tako ne sme biti nobenega dvoma o krivdi obdolženca. Pripor se sme odrediti samo za osebo, zoper katero obstaja utemeljen sum, da je storila kaznivo dejanje, zoper katerega se zanjo odreja pripor. Za dokazni standard utemeljenega suma velja, da naj bi izražal več kot polovično verjetnost, da je določena oseba storila določeno kaznivo dejanje. Pojem suma ni mogoč zoper neznanega storilca, niti za določen krog oseb, kjer ne vemo, kdo je storilec. Utemeljen sum je stopnja verjetnosti, ki je po slovenski zakonodaji potrebna zato, da se uvede faza preiskave in takrat začne teči sodni kazenski postopek. Najhujša sankcija v Sloveniji je omejitev svobode gibanja.

Pri odvzemu prostosti gre za kršitev temeljne ustavne pravice do svobode gibanja in zato je nujno, da o njej odloča sodišče. Izjema je kratkotrajen odvzem prostosti ali aretacija, o kateri lahko odloča izvršilna veja oblasti.

Osebe, ki jim je bila odvzeta prostost, najbolj potrebujejo zagovornika. Policija je že ob odvzemu prostosti dolžna osumljenca poučiti o pravici do pravne pomoči zagovornika. Tisti, ki si ga glede na svoje premoženjske razmere ne more privoščiti, ima pravico, da mu policija na njegovo zahtevo in stroške države postavi zagovornika. To mora biti v interesu pravičnosti. O tem, ali je interes pravičnosti podan, policija presoja tako, da upošteva naravo in težo konkretnega kaznivega dejanja in osebne okoliščine osumljenca. »Če policija presodi, da niso izpolnjeni pogoji za postavitve zagovornika, pa po privedbi

---

² Predobravnavni narok je pomemben procesni institut, na katerem sodišče odloči, ali bo o predmetu obtožbe odločalo v poenostavljenem postopku brez glavne obravnave ali na glavni obravnavi z izvajanjem dokazov.

osumljenca pred preiskovalnega sodnika zagovornika določi sodišče« (ZKP, 203. člen). »Zagovornik, ki ga je postavila policija, lahko opravlja to dolžnost tudi v kazenskem postopku pred sodiščem, vse dokler si obtoženec ne vzame drugega zagovornika ali dokler ga ne razreši sodišče« (ZKP, 72. člen).

ZKP v 162. členu določa institut pogojno odloženega kazenskega pregona, ki omogoča zunaj sodno reševanje kazenskih zadev. Ta institut državnemu tožilcu omogoča, da pod določenimi pogoji odloži kazenski pregon zoper osumljenca, če se le-ta s tem strinja. Če osumljenec obveznosti izpolni, tožilec ovadbo zoper njega zavrže. Te obveznosti so lahko:

- zdravljenje v ustreznem zavodu,
- obiskovanje ustrezne psihološke ali druge posvetovalnice,
- prepoved približevanja žrtvi, drugi osebi ali dostop na določene kraje,
- odprava ali poravnava škode,
- plačilo prispevka v korist določene javne ustanove, dobrodelne namene ali v sklad za povračilo škode žrtvam kaznivih dejanj,
- opravljanje splošno koristnega dela,
- poravnava preživitvene odgovornosti.

Rok za izpolnitev obveznosti določi tožilec glede na konkretne okoliščine. Prav tako mora tožilec v sklepu, kjer osumljencu naloži obveznosti in določi rok za izpolnitev le-teh, naložiti tudi povrnitev stroškov postopka ali pa ga oprostiti plačila. Stroške, ki nastanejo pri izvajanju obveznosti osumljenca (obiski posvetovalnice, stroški zdravljenja, če niso pokriti z obveznim zavarovanjem) krije osumljenec, saj ZKP-K določa, da niso stroški kazenskega postopka (ZKP, 162. člen).

ZKP v 129. a členu ureja postopkovna pravila glede nadomestitve kazni zapora s hišnim zaporom ali z opravljanjem dela v splošno korist in s spremembo denarne kazni, ki je ni bilo mogoče izterjati, v kazen zapora. O tem odloči sodnik ali predsednik senata s sklepom. Predlog lahko v petnajstih dneh od pravnomočnosti sodbe vloži obsojenec, njegov zagovornik ali druga oseba (zakonec, oseba, s katero živi v izvenzakonski skupnosti, krvni sorodnik, posvojitelj, posvojenec, brat, sestra, rejnik). Sodnik predlog zavrže, če je prepozen, nedovoljen ali če so navedeni razlogi neutemeljeni. V nasprotnem primeru odredi, da se raziščejo dejstva in priskrbijo dokazi, na katere se sklicuje predlog. Na predlog se lahko pritožita predlagatelj in državni tožilec (ZKP, 129. a člen).

O predlogu storilca za izvajanje nadomestne kazni zapora odločata sodišče na prvi stopnji in tožilec na osnovi subjektivnih in objektivnih okoliščin. Najprej morajo biti izpolnjeni formalni pogoji, to pomeni izrečena sodba in kazen zapora do dveh let ali globa. Nato morajo biti prisotni določeni vsebinski pogoji. Upošteva se možnost povratka storilca, osebne in družinske razmere storilca, storilčevo vedenje in njegove sposobnosti in možnosti za opravljanje dela v splošno korist. Če so izpolnjeni formalni pogoji, se potem na osnovi vsebinskih pogojev odloča o tem, ali se bo kazen nadomestila z delom v splošno korist.

5.3 KAZENSKA ODGOVORNOST

Kazenska odgovornost je skupek pogojev, ki morajo biti izpolnjeni, da lahko nekomu očitamo, da je storil kaznivo dejanje, in mu zato izrečemo kazensko sankcijo. Storilcu je potrebno dokazati krivdo, da lahko govorimo o kaznivem dejanju. »Vsak, ki je obtožen kaznivega dejanja, velja za nedolžnega, dokler mu ni dokazana krivda s pravnomočno

sodbo« (Ustava, 27. člen). To načelo se imenuje domneva nedolžnosti in je ena temeljnih človekovih pravic, ki je vsakemu obdolžencu zagotovljena z Ustavo in mednarodnopravnimi akti. 3. člen ZKP je dopolnjen z odstavkom, ki pravi, da sodišče lahko obdolženca obsodi samo, če je prepričano o njegovi krivdi.

5.4 KAZENSKÉ SANKCIJE

»Kazensko sankcijo sme izreči storilcu kaznivega dejanja samo z zakonom ustanovljeno pristojno sodišče« (ZKP, 2. člen). ZP-1 določa, da nikomur ne sme biti izrečena sankcija za prekršek, če dejanje ni bilo z zakonom, uredbo ali odlokom samoupravne lokalne skupnosti določeno kot prekršek, preden je bilo storjeno, in če za tako dejanje ni bila predpisana sankcija za prekršek. Prav tako pravi, da če se po storitvi prekrška enkrat ali večkrat spremenijo zakon ali predpis, ki določa prekršek, se uporabi tisti zakon ali predpis, ki je za storilca milejši.

Po KZ-1 sistem kazenskih sankcij predstavljajo:

- kazni (zapor, denarna kazen, prepoved vožnje motornega vozila),
- varnostni ukrepi (prepoved opravljanja poklica, odvzem predmetov, odvzem voznškega dovoljenja),
- opozorilne sankcije (pogojna obsodba, pogojna obsodba z varstvenim nadzorstvom, sodni opomin).

Globa se izreče in predpiše kot glavna sankcija, opomin se izreče namesto globe, ostalo so stranske sankcije. Poleg globe in opomina se lahko izreče več stranskih sankcij.

Pogojna obsodba je samostojna kazenska sankcija, ki se izreče namesto kazni, vendar nikoli za kazniva dejanja, za katera je predpisana kazen 3 let zopora. Sodišče storilcu izreče kazen, ki ne bo izrečena, če storilec v času (ne manj kot eno leto in ne več kot pet let), ki ga določi sodišče, ne bo storil novega kaznivega dejanja. Sodni opomin se lahko izreče za kazniva dejanja, za katera je določena denarna kazen ali zapor do 1 leta, če so izvršena v določenih okoliščinah. K varnostnim ukrepom se štejejo tudi zdravljenja.

5.5 SODBA

Na podlagi sodbe obsojenec ali njegov zagovornik lahko zaprosi za nadomestitev zaporne kazni do dveh let ali denarne kazni z nadomestno kaznijo. Sodbo sodišče izreče, ko obtoženec spozna za krivega ali nedolžnega in mu izreče kazen. Razglašena sodba mora biti v roku osmih dni izdelana v pisni obliki. Ujemati se mora s sodbo, ki je bila razglašena. Vsebovati mora uvod, izrek in obrazložitev (ZKP).

»Tožilec lahko že v obtožnici oziroma obtožnem predlogu predlaga vrsto in višino kazni, če bo obtoženec takrat, ko se bo prvič izjavil o obsodbi, priznal krivdo« (ZKP, 2. odstavek 269. člen). Ustava v 25. členu daje pravico do pritožbe zoper sodbo sodišča prve stopnje. Poleg tega tudi ZKP daje strankam še druga izredna pravna sredstva, in sicer: »zahtevo za varstvo zakonitosti (lahko za nekatere pravnomočne sodne odločbe, in sicer »če je od odločbe vrhovnega sodišča mogoče pričakovati odločitev o pravnem vprašanju, ki je pomembno za zagotovitev pravne varnosti, enotne uporabe prava ali za razvoj prava preko sodne prakse« (ZKP, 420. člen). Izčrpana morajo biti tudi vsa druga pravna sredstva) in zahtevo za obnovo kazenskega postopka.«

Če si je obdolženec s kaznivim dejanjem pridobil premoženjsko korist, se mu to premoženje z obsodilno sodbo odvzame. To ureja ZKP v členih od 502. do 502. d člena.

ZKP ureja v 498. a členu tudi postopek odvzema nezakonito pridobljenega premoženja v primerih, ko se kazenski postopek ne konča z obsodilno sodbo. V zvezi s tem je sprejet Zakon o odvzemu premoženja nezakonitega izvora. Po tem zakonu državni tožilec ob izpolnitvi predpisanih pogojev odredi finančno preiskavo, da se zberejo podatki in dokazi, ki so potrebni za odločitev, ali naj se začne postopek za odvzem premoženja nezakonitega izvora. V samem postopku finančne preiskave se uporabljajo določbe ZKP. Med premoženje nezakonitega izvora se ne šteje tisto premoženje, ki je bilo kot premoženjska korist pridobljeno s kaznivim dejanjem, ker se bo le-to odvzelo v kazenskem postopku.

Zoper sodbo, ki je izdana na prvi stopnji, se imajo upravičenci pravico pritožiti v petnajstih dneh od vročitve prepisa sodbe, torej od dneva, ko jim je bila sodba vročena. Če se upravičenci pritožijo na sodbo, ki jo je izdalo sodišče na prvi stopnji, o njej odloča sodišče na drugi stopnji na seji senata ali na podlagi obravnave. Sodišče druge stopnje lahko razveljavi sodbo in pritožbo pošlje v novo obravnavo na sodišče prve stopnje, lahko jo zavrže kot prepozno ali nedovoljeno, zavrne kot neutemeljeno in potrdi sodbo na prvi stopnji ali pa spremeni sodbo sodišča prve stopnje.

Sodba postane pravnomočna, ko je ni več mogoče izpodbijati s pritožbo kot rednim pravnim sredstvom, torej z dnem poteka pritožbenega roka. Pravnomočnost nastopi, ko se zadnja stranka odpove pritožbi. Lahko nastopi v primeru vročitve drugostopenjske odločitve, s katero je pritožba zavržena ali zavrjnena. V primeru, da pritožba ni dovoljena, nastopi pravnomočnost z dnem vročitve.

5.6 PRIPOR

Pripor ni prisoten v vseh kazenskih postopkih, v nekaterih pa je, zato ga bom na kratko opisala.

»Pripor je omejevalni ukrep, z njim se posega v pomembno človekovo pravico in temeljno svoboščino, in sicer pravico do osebne svobode« (Ustava RS, 19. in 20. člen). Odredi in podaljša se lahko le na predlog državnega tožilca. »Oseba, ki ji je policija odvzela prostost, mora biti v 48-urnem roku pripeljana pred preiskovalnega sodnika« (ZKP, 1. in 5. odstavek 157. člena). To je ena temeljnih človekovih pravic osebe, ki ji je bila odvzeta prostost (Konvencija o varstvu človekovih pravic in svoboščin, 5. člen). »Oseba, ki ji je bila odvzeta prostost, mora biti v materinem jeziku ali jeziku, ki ga razume, obveščena o razlogih, zakaj ji je bila odvzeta prostost« (ZKP, 4. člen). Sodnik nato odloči, ali jo bo izpustil na prostost ali zoper njo odredil pripor.

5.7 KRIVDA

Sam pojem krivde je prisoten pri večini storilcev kaznivih dejanj. Storilci jo občutijo kot posledico svojih dejanj. Nadomestna kazen se ne izreče na podlagi stopnje krivde. Res je, da večjo stopnjo krivde včasih upoštevajo kot olajševalno okoliščino, ni pa nujno.

Krivda je eden izmed elementov kazenskega postopka in kazni. Pri vseh storilcih ni enako močno izražena, nekateri pa je sploh ne občutijo. Krivda je pojmovana kot psihična vez med kaznivim dejanjem in storilcem. Je temeljni element kaznivega dejanja in očitek storilcu, da je kriv za storitev, ali opustitev, ki jo zakon določa kot kaznivo dejanje. Je merilo za presojo kazni, tudi kazen sodišče storilcu odmeri glede na njegovo krivdo. Zanj sta potrebni prištevnost in zavest o protipravnosti storilca, njeni temeljni izrazni obliki pa

sta naklep in malomarnost, ki je lahko zavestna ali nezavestna oziroma kriv je storilec, ki se je tega zavedal. Storilec kaznivega dejanja, ki se iz upravičenih razlogov ni zavedal, da je to dejanje kaznivo, ni kriv.

Obdolženčevo priznanje krivde mora biti vedno svobodno in nikoli izsiljeno ali pridobljeno s prevaro ali na kak drug nedovoljen način. Priznanje krivde pa ne sme biti nikoli edini dokaz za izrek sodbe. Obdolženec lahko na zaslišanju krivdo prizna, in jo kasneje zanika, nikoli pa ne more krivde zanikati na predobravnavnem naroku ali na glavni obravnavi, prav tako ne more izpodbijati sodbe.

»Sporazum o priznanju krivde je dogovor (pogodba) med obdolžencem in državnim tožilcem, pod katerimi pogoji bo obdolženec krivdo za kaznivo dejanje iz obtožbe pred sodiščem priznal. Skleniti sporazum je pravica, ki jo stranki v kazenskem postopku uporabita po svoji prostovoljni odločitvi, vsebina sklenjenega sporazuma pa je rezultat njunega pogajanja« (ZKP, uvodna pojasnila, 2012, str. 29). Zakonske določbe, ki ta institut urejajo, vsebujejo več varovalk, ki preprečujejo, da bi obdolženec sklenil sporazum, ki bi bil zanj škodljiv, na primer obdolženec lahko sklene sporazum le ob prisotnosti zagovornika, sporazum mora biti v pisni obliki in podpisan, z obdolžencem se lahko pogaja samo državni tožilec, pogajanja so dopustna samo v določeni fazi kazenskega postopka, zakon določa tudi, o čem se lahko pogaja. Najpomembnejša varovalka, da obdolženec ne bi bil obsojen za kaznivo dejanje, ki ga ni storil, je, da o veljavnosti sporazuma presoja sodišče (ZKP, 450. č člen). O tem presoja na predobravnavnem naroku. 450. člen ZKP pravi, da lahko sporazum stranki skleneta vse do začetka glavne obravnave.

Obramba je obvezna, in če si obdolženec zagovornika ne more privoščiti, mu ga določi sodišče po uradni dolžnosti. Pod pogoji iz 86. in 87. člena KZ se lahko stranki dogovorita, da se bo izrečena kazen zapor ali denarna kazen nadomestila z delom v splošno korist ali s hišnim zaporom. Ti pogoji so subjektivne in objektivne okoliščine storilca in njegovo soglasje k takemu načinu izvršitve kazni. ZKP-K določa, da lahko sodišče odloča o krivdi in kazenski sankciji brez glavne obravnave v vseh zadevah, ko obdolženec na predobravnavnem naroku krivdo prizna in predsednik senata oziroma sodnik posameznik priznanje sprejme.

Leta 1907 je Reinhardt Frank utemeljil esenco krivde kot »možnost očitka«. S tem je vpeljal normativno pojmovanje krivde, ki krivde ni več videlo kot psihične vezi med storilcem in dejanjem, ampak kot sodbo o tem, ali je storilcu njegovo dejanje mogoče očitati. Pojmovanje krivde se je vsebinsko izpopolnjevalo, bistvo pa je postalo posameznikovo voljno in hoteno delovanje. Posledica tega je naklep, ki so ga začeli pojmovati kot krivdno obliko. Po drugi svetovni vojni je uradno stališče pojmovanja krivde v nekaterih državah zavračalo normativni pojem. Nekdanja jugoslovanska teorija kazenskega prava je bila precej podobna klasični dogmatiki iz časa Liszta in Belinga. Ambrož ugotavlja, da so se v sodobnem času pojavile spremembe, zlasti na področju izpolnjenosti biti inkriminacije in krivde. Pojavila so se nekatera dodatna vrednostna merila, ki morajo biti izpolnjena, da je dejanje kaznivo. Na področju krivde se pogledi razlikujejo, skupno jim je to, da mora biti presoja krivde odvisna tudi od tega, ali je podana potreba po kaznovanju krivca.

Slovenska doktrina je sledila klasičnemu pojmu kaznivega dejanja. Ambrož prav tako ugotavlja, da se je v zadnjih dvajsetih letih zgodilo nekaj premikov na področju normativnih prvin v strukturi kaznivega dejanja. Pojavljati so se začela vprašanja, na primer o vlogi zavesti, protipravnosti v okviru krivde, o potrebi po institutu skrajne sile, ki

bi izključeval krivdo, o smiselnosti ohranjanja koncepta kazenske odgovornosti kot višjega skupnega pojma za prištevnost in krivdo.

5.7.1 VREDNOSTNE PRVINE V POSAMEZNIH ELEMENTIH KRIVDE

1. PRIŠTEVNOST

Večina sodobnih kazenskih zakonodaj prištevnosti ne definira posebej, saj izhaja iz predpostavke posameznikovih sposobnosti razumevanja in obvladovanja samega sebe, prištevnost pa štejejo za naravno, izhodiščno stanje stvari (Ambrož, 2007).

Kazenski zakoniki ponujajo merila, po katerih je mogoče to predpostavko ovreči in ugotoviti, da je bil storilec neprišteven. Z razvojem kazenskega prava se je razvilo več metod ugotavljanja neprištevnosti.

2. ZAVEST O PROTIPRAVNOSTI

»Je vrednostna ocena, ki je oblikovana ob predpostavki, kako bi moral storilec ravnati, da bi se svoji zmoti izognil, sledi pa ugotovitev, da je storilec to normo prekršil. Govorimo o nečem, česar ni, bi pa po vrednostni oceni tistega, ki presoja, moralo biti.

Ločimo potencialno in aktualno zavest o protipravnosti. Potencialna obstaja le na ravni tistega, kar naj bi bilo, aktualna pa obstaja tudi na ravni tistega, kar je« (Ambrož, 2007, str. 132).

Kazenski zakonik določa, da je lahko kriv le storilec, ki se je zavedal ali bi se moral in mogel zavedati, da je njegovo dejanje prepovedano. Če nekdo ni imel možnosti pridobiti spoznanja o protipravnosti svojega ravnanja, mu tega njegovega ravnanja ni mogoče očitati.

Za krivdo je potrebno, da se je storilec zavedal protipravnosti svojega ravnanja ali da bi se je bil vsaj mogel in moral zavedati. Zmota o protipravnosti je izogibna, kadar bi storilec mogel in moral spoznati, da je njegovo ravnanje protipravno« (Ambrož, 2007, str. 141).

»Učinki zmote o protipravnosti so odvisni od treh dejavnikov:

- od opredelitve, kaj mora zavest o protipravnosti obsegati,
- od sistemske umestitve zavesti o protipravnosti znotraj krivde,
- od meril, ki so postavljena za presojo izogibnosti zmote o protipravnosti.

Ti dejavniki morajo biti opredeljeni tako, da onemogočajo, da bi bil lahko kdo »brez krivde kriv« (Ambrož, 2007, str. 148).

Z zavestjo o protipravnosti ravna storilec, ki ve, da je njegovo ravnanje socialno nespremenljivo in zaradi tega prepovedano.

Zavest o protipravnosti je samostojna sestavina krivde. Za krivdo je potrebno, da je storilec poznal protipravnost svojega ravnanja ali da bi jo vsaj moral in mogel prepoznati.

»Izogibnosti zmote o protipravnosti je potrebno vselej presojati glede na položaj in sposobnosti konkretnega storilca. Da lahko določeno zmoto o protipravnosti razglasimo za neizogibno, je treba pozitivno odgovoriti na naslednja tri vprašanja:

- Ali je imel storilec sploh kakšen povod za to, da bi razmišljal o protipravnosti svojega ravnanja?
- Ali je storilec takšnemu povodu navkljub opustil razumne ukrepe preverjanja skladnosti svojega ravnanja s pravnim redom?

– Ali bi takšni razumni ukrepi storilca sploh lahko pripeljali do ustreznih pravnih znanj?« (Ambrož, 2007, str. 149).

3. NAKLEP

Slovenski kazenski zakonik obravnava naklep kot temeljno obliko krivde, saj je v naklepni obliki kaznivo poškodovanje vseh dobrin, ki jih varuje kazensko pravo, medtem ko je kaznivost malomarnosti predvidena samo v primerih, ko gre za življenje in telo. Da storilec ravna naklepno, mora pravilno oceniti tudi socialni pomen okoliščin.

4. MALOMARNOST

Ambrož meni, da je malomarnost zelo negotov pojem in ponuja veliko možnosti za poljubnost pri utemeljevanju krivdnega očitka, zato so se v pravu razvila podrobna merila, ki utemeljujejo, pod katerimi pogoji je mogoče posamezniku pripisati malomarno krivdo. Bistvo nezavestne malomarnosti je dejstvo, da storilec do svojega dejanja ni imel nikakršnega psihičnega odnosa: ni se zavedal, da s svojim ravnanjem lahko povzroči prepovedano posledico. Bistvo je namreč sodba pravnega reda, da je storilčevo dejanje vredno očitka. Slovenski kazenski zakonik opredeljuje malomarnost izključno kot sestavni del krivde.

5.7.2 POJMOVANJE KRIVDE V SLOVENSKEM KAZENSKEM PRAVU

Med obema svetovnjima vojnama je slovenska doktrina razvijala normativno pojmovanje krivde. Dolenc in Maklecov sta zapisala: »Šele notranja psihična vez med dejanjem in storilcem, ki ravna protipravno in zoper svojo dolžnost, opravičuje negativno sodbo o njem s stališča pravnega reda. V takih primerih upravičeno govorimo, da je storilec zakrivil nekaj, kar mu moremo očitati (normativna ocena dejanja)« (Ambrož, 2007, str. 116).

Bavcon se kasneje pod vplivom nekaterih idej gibanja za novo družbeno obrambo kritično opredeli do instituta krivde v klasičnem kazenskem pravu. Pravi, da so vse teorije krivde različice ene same filozofije, in sicer da je potrebno poiskati sprejemljivo razlago in opravičilo za to, da se družba na kriminaliteto odziva s kaznovanjem. Vse teorije tako iščejo merilo, ki bi omogočalo razmejitev med primeri, ko je storilcu dejanje mogoče moralno očitati, in primeri, pri katerih to ni mogoče, saj se moralno očitanje kaže kot edino opravičilo za uporabo kazni (Ambrož, 2007, str. 117).

Bavcon je menil, da bi bilo potrebno kazensko pravo utemeljiti na način: »kaznivo dejanje – storilec v družbeni sredini – ustrezna kazenska sankcija« (Ambrož, 2007, str. 117). Na ta način bi bila upoštevana osebnost storilca ter na podlagi tega ustrezna sankcija. Vendar je to stališče kasneje opustil in se vrnil k pojmovanju krivde kot negativni vrednostni sodbi o kaznivem dejanju in njegovem storilcu.

Slovenski kazenski zakonik ohranja strukturo, za katero je značilen pojem kazenske odgovornosti kot višji skupni pojem za prištevnost in krivdo, v krivdo pa poleg naklepa in malomarnosti uvršča tudi zavest o protipravnosti in pri tem sprejema rešitev, ki je znana pod imenom teorija krivde. V skladu s tem zavest o protipravnosti ni sestavina naklepa, ampak samostojna sestavina krivde. Za izvršitev naklepnega in malomarnega kaznivega dejanja pa zadošča, da bi se storilec mogel in moral zavedati, da je njegovo dejanje prepovedano (t. i. potencialna zavest o protipravnosti). Za obstoj krivde mora biti poleg določenega psihičnega odnosa storilca do dejanja in posledice prisotna normativna ocena

kot temelj za očitek storilcu, le-ta pa ne more biti utemeljen, če se storilec ni mogel zavedati prepovedanosti svojega dejanja. Koncept kazenske odgovornosti zajema prištevnost in krivdo skupaj, nastal pa je, ker psihološke teorije krivde niso mogle umestiti prištevnosti v psihološko opredeljeno krivdo.

Pojem kazenske odgovornosti je bil vseskozi deležen kritik. Ambrož meni, da pojem kazenske odgovornosti lahko povzroči določena terminološka prekrivanja, saj ko nekdo ni bil kazensko odgovoren, ne vemo, ali ni bila podana njegova krivda ali pa je odpadla katera druga predpostavka kaznivosti. Meni tudi, da ni nobene ovire, da pojem krivde ne bi pokrival prištevnosti kot svoje sestavine.

Sodobno kazensko pravo, po ugotovitvah Ambroža, temelji na konceptu krivdne odgovornosti. Velja opredelitev, da je le posameznik lahko merilo lastne krivde (individualno merilo krivde), ki ima pomemben pomen pri presoji vprašanj v zvezi s prištevnostjo, z malomarnostjo in zavestjo o protipravnosti.

6 SLOVENSKI KAZENSKI ZAKONIK

Naj nekaj napišem o razvoju Slovenskega kazenskega zakonika, saj se mi zdi pomembno, da vemo nekaj o razvoju pravnih aktov na temo, ki jo opisujem v diplomski nalogi.

Slovenija je v času Kraljevine SHS uporabljala avstrijski kazenski zakonik o zločinih, prestopkih in prekrških iz leta 1852. Med drugo svetovno vojno je Slovenski narodnoosvobodilni odbor izdal Odlok o zaščiti slovenskega naroda in njegovega gibanja za osvoboditev in združitve. V tem času so okupatorji uporabljali na slovenskem območju tudi vsak svoj kazenski zakonik. Zatem so v Jugoslaviji začeli nastajati številni zakoni na področju kazenskega prava, nato je leta 1947 Ljudska skupščina Socialistične federativne republike Jugoslavije sprejela splošni del kazenskega zakonika, leta 1951 pa še Kazenski zakonik Jugoslavije. Slovenija je svoj prvi Kazenski zakonik sprejela leta 1977, ki ga je novelirala leta 1984 in leta 1989. Seveda so po osamosvojitvi začeli pripravljati novo zakonodajo, Kazenski zakonik pa je bil sprejet šele septembra 1994, sprejel ga je Državni zbor Republike Slovenije. Veljati je začel januarja 1995, noveliran je bil dvakrat, in sicer leta 1999 in 2004. Vendar so ugotovili več pomanjkljivosti in maja 2008 je Državni zbor sprejel nov Kazenski zakonik (KZ-1), ki je začel veljati 1. novembra 2008. Noveliran je bil maja 2009, določba pa se je glasila, da se za mladoletnike do sprejema novega zakona za mladoletnike uporablja prejšnji Kazenski zakonik.

KZ-1 je zakon, ki ustreza evropskim trendom in zahtevam Rimskega statuta Mednarodnega kazenskega sodišča, ki ga je podpisala tudi Slovenija. Velja za vse polnoletne osebe, za državljane in za tujce. Prav tako velja za vsakogar, ki kaznivo dejanje izvrši na ozemlju Republike Slovenije, na domačem plovilu, na domačem civilnem zrakoplovu in tudi na domačem državnem zrakoplovu. Če tujec izvrši na ozemlju Republike Slovenije kaznivo dejanje, se ga sme ob zakonsko določenih pogojih izročiti tuji državi. Uvaja številne pomembne novosti, začenši z definicijo kaznivega dejanja, ki pravi: »Kaznivo dejanje je človekovo protipravno dejanje, ki ga zakon zaradi nujnega varstva pravnih vrednot določa kot kaznivo dejanje in hkrati določa njegove znake ter kazen za krivega storilca« (KZ-1, 16. člen). Postavi novo definicijo za krivdo, kazensko odgovornost, malomarnost in naključje. V posebnem delu so čisto na novo dodane definicije uboja in umora, šikaniranja na delovnem mestu, predrzna vožnja v cestnem prometu, nezakonito dajanje pravne pomoči in še nekatera druga. Državni zbor je sprejel dopolnitev KZ-1, in sicer KZ-1B.

Mednarodno sodelovanje v kazenskih zadevah ureja ZKP v XXX. in XXXI. poglavju, je pa tudi predmet številnih mednarodnih pogodb. Če ni z njo drugače določeno, potem se uporablja ZKP. Naši pravosodni organi sodelujejo s pristojnimi pravosodnimi organi drugih držav članic preko Zakona o sodelovanju v kazenskih zadevah z državami članicami Evropske unije. Tukaj se določbe ZKP uporabljajo glede sodelovanja s tretjimi državami.

Za storilca kaznivega dejanja se uporabi zakon, ki je veljal v času izvršitve tega kaznivega dejanja. Če se po izvršitvi dejanja zakon spremeni, velja predpis, ki je za storilca milejši.

7 NADOMESTNA KAZEN

Možnost alternativne zaporne kazni je v Sloveniji že nekaj časa uzakonjena, v praksi se je začela izvajati leta 2005. V Sloveniji je zaposlenih skupno 12 koordinatorjev za polovični delovni čas, ki so razporejeni regijsko.

Poleg nadomestitve 2-letne zaporne kazni z delom v splošno korist lahko sodišče na prošnjo storilca nadomesti tudi globo za prekršek. Trenutno je največ primerov, ko se z delom v splošno korist nadomesti globa.

7.1 KAJ JE NADOMESTNA KAZEN

Nadomestna kazen in ostali ukrepi v splošno korist se lahko izrekajo kot:

- nadomestilo uklonilnega zavora oz. globe v primeru neplačila kazni,
- nadomestilo kazni zavora do 2 let,
- možnost v postopku odloga kazenskega pregona ali
- možnost v poravnalnem postopku ([CSD Škofja Loka, 2012](#)).

Največkrat se nadomestna kazen izreče za storjene prometne prekrške. Zakon o prekrških v 6. členu določa: »Prekršek je dejanje, ki pomeni kršitev zakona, uredbe vlade, odloka samouprave, lokalne skupnosti, ki je kot tako določeno kot prekršek in je zanj predpisana sankcija za prekršek.« »Zanj je odgovoren storilec, ki je storil prekršek iz malomarnosti ali z naklepom« (ZP-1, 9. člen).

O nadomestni kazni odloča sodišče, ki je izreklo kazen na prvi stopnji. Podane morajo biti objektivne in subjektivne okoliščine storilca. Sodišče lahko nadomesti 2-letno zaporno kazen z delom v splošno korist, lahko pa tudi na prošnjo storilca nadomesti izrečeno globo za prekršek. Splošno koristno delo se lahko naloži že v predkazenskem postopku, ko lahko tožilstvo opusti kazenski pregon ali pa gre v poravnavo v kazenski zadevi v zameno, da se opravi določeno število ur splošno koristnega dela.

Obseg izrečene nadomestne kazni je odvisen od storjenega dejanja in postopka, s katerim je bila nadomestna kazen izrečena. KZ-1 v 86. členu določa, da se en dan zavora nadomesti z dvema urama dela. Delo v splošno korist lahko obsega najmanj 80 in največ 480 ur dela. Izvaja se v organizacijah (domovi za ostarele, varstveno-delovni centri, komunalna podjetja, humanitarne organizacije, razna društva ipd.), ki so praviloma znotraj upravne enote, kjer živi oseba, ki ji je bil izdan sklep o opravljanju nalog v splošno korist ali korist lokalne skupnosti oziroma sklep o opravljanju splošno koristnega dela ([CSD Škofja Loka, 2012](#)).

Postopek izvedbe nadomestne kazni ali ostalih ukrepov v splošno korist se razlikuje glede na zakonsko podlago izreka. Nikoli pa se ne more nadomestiti kazen zoper spolno nedotakljivost.

»Sodišče naj bi pri izreku alternativne kazni upoštevalo predvsem:

- vedenje storilca v času odločanja,
- nevarnost povratka,
- osebne in družinske razmere obsojenca v času predvidenega izvrševanja kazni,
- storilčeve sposobnosti za opravljanje dela,
- možnosti, ki so na voljo za opravljanje primerne dela« (KZ-1 z novelama KZ-1A in KZ-1B, uvodna pojasnila, GV Založba, 2012, str. 97).

7.2 UGOTAVLJANJE POTREB ZA IZVAJANJE NADOMESTNE KAZNI

Razlogov za izvajanje nadomestne kazni je več. Potrebe se pojavljajo vedno bolj, kar je povezano s prezasedenostjo zaporov. Z izvajanjem alternativne kazni bi razbremenili zapore. Prednost dela v splošno korist je tudi v tem, da ne nastanejo stroški izvrševanja kazni, saj en dan oskrbnine v zaporu stane precej. Nadomestna kazen je torej bolj prijazna državnemu proračunu in davkoplačevalcem. Obsojenec ohrani stike z družino in z normalnim načinom življenja. Zapor marsikoga spremeni oziroma pride iz njega še bolj nagnjen k storitvi kaznivega dejanja, torej večja je možnost, da bo spet storil kakšno kaznivo dejanje. Eden od razlogov je tudi ta, da se zmanjša količina dela, ki jo imajo na sodiščih in se tako lahko ukvarjajo z hujšimi kaznivimi dejanji.

Dr. Alenka Šelih v svojem članku z naslovom *Kaj je prinesel novi Zakon o izvrševanju kazenskih sankcij* (Pravna praksa, 2010) ugotavlja, da v zaporih gre za neko vrsto upravljanja ljudi in da zapori naredijo storilca kaznivega dejanja nenevarnega za čas, ko je zaprt in ne predstavlja nevarnosti za družbo.

7.3 ZAKONI IN PODZAKONSKI AKTI, KI OPREDELJUJEJO PODROČJE NADOMESTNE KAZNI

Zakonski in podzakonski akti, ki opredeljujejo nadomestno kazen:

- Kazenski zakonik,
- Zakon o kazenskem postopku,
- Zakon o izvrševanju kazenskih sankcij,
- Zakon o prekrških,
- Pravilnik o izvrševanju dela v splošno korist,
- Pravilnik o izvrševanju kazni zapora,
- Pravilnik o poravnavanju v kazenskih zadevah.

Kazenski zakonik v 86. členu glede nadomestne kazni vsebuje določila o tem, kdaj se kazen lahko nadomesti z nadomestno kaznijo, obdobje zaporne kazni, ki se lahko nadomesti. Določa, da se kazen ne sme nadomestiti v primerih spolne nedotakljivosti. Vsebuje določila, kaj vse se upošteva v postopku odločanja in kakšne so sankcije, če obsojenec ne upošteva nalog, ki so mu bile naložene.

Zakon o kazenskem postopku vsebuje določbe, ki se tičejo samega kazenskega postopka. Zakon o izvrševanju kazenskih sankcij vsebuje določila o načinih izvrševanja kazni. Določa, da izvrševanje dela v splošno korist vodi in nadzoruje pristojen Center za socialno delo.

Zakon o prekrških definira pojem prekrška in vrste prekrškov. Največ nadomestnih kazni je posledica prometnih prekrškov.

Pravilnik o izvrševanju dela v splošno korist pa govori o delu v splošno korist na splošno, definira osebo, napoteno na delo v splošno korist in kdo je lahko izvajalska organizacija. Govori o načinih izvrševanja dela v splošno korist.

Pravilnik o izvrševanju kazni zapora natančno določa, kako se izvaja zaporna kazen. Nekateri obsojenci, ki prestajajo nadomestno kazen, so že prestali del kazni v zaporu.

Pravilnik o poravnavanju v kazenskih zadevah določa, da je cilj poravnavanja sklenitev sporazuma, ki vsebuje moralno in materialno zadoščenje oškodovanca. Pravilnik določa pravila za sklenitev tega sporazuma.

ZKP velja od 1. 1. 1995, sprejet je bil leta 1994, bil pa je že velikokrat noveliran. Glavni cilji novele ZKP-K so: učinkovitejša izvedba kazenskih postopkov, uvedba skrajšanih in poenostavljenih postopkov in hitrejši ter ekonomičnejši potek glavne obravnave (ZKP, uvodna pojasnila, str. 14). ZKP-K daje rešitve za hitrejše končanje kazenskega postopka s tem, da loči, ali obdolženec kaznivo dejanje, za katerega je bil obtožen, zanika ali prizna.

ZKP-K določa, da se lahko že ob izreku sodbe izreče kazen dela v splošno korist kot nadomestitev kazni, kar ima več prednosti. Sodišče je namreč ob izreku sodbe dobro seznanjeno z okoliščinami, tako so mu podane zadostne podlage za odločitev za alternativni način izvršitve kazni. To pomeni tudi večjo ekonomičnost. Še vedno pa ohranja možnost, da storilec poda predlog za nadomestno kazen petnajst dni po pravnomočnosti sodbe.

7.3.1 PRAVILNIK O IZVRŠEVANJU DELA V SPLOŠNO KORIST

Pravilnik podrobneje ureja izvrševanje dela v splošno korist, s katerim sodišče nadomesti kazen zapora do dveh let ali plačilo globe. Izvajalska organizacija je lahko vsaka pravna oseba v Republiki Sloveniji, ki opravlja nepridobitno dejavnost. Lokalne skupnosti so CSD dolžne sporočiti vsa dela iz lastnih dejavnosti, ki bi se lahko opravljala kot dela v splošno korist. Izbira izvajalske organizacije in dela, ki ga storilec opravlja, je odvisno od storilčevih značajskih lastnosti, osebnih razmer, zdravstvenega stanja, zaposlitve, znanja, veščin, sposobnosti in stalnega ali začasnega prebivališča.

Delo v splošno korist ne sme biti namenjeno pridobivanju dobička. Če storilec ne izpolnjuje nalog, CSD obvesti sodišče. Med neizpolnjevanje nalog se šteje: če storilec ponavljajoče zamuja na delo, neupravičena odsotnost z dela, neprimerno vedenje do zaposlenih v organizaciji ali do uporabnikov njenih storitev in namerno poškodovanje delovnih sredstev. (Vir: Pravilnik o izvrševanju dela v splošno korist, 2012, Ur. l. RS, št. 109/2008).

7.4 IZVAJANJE KOORDINACIJE NADOMESTNE KAZNI

Izvrševanje dela v splošno korist pripravi, vodi in nadzoruje CSD, pristojen po predpisih o socialnem varstvu. Centri imajo mrežo izvajalskih organizacij, kjer storilci opravljajo nadomestno kazen. Pravilnik o izvrševanju dela v splošno korist podrobneje definira, da je lahko izvajalska organizacija vsaka pravna oseba v Republiki Sloveniji, ki opravlja tudi nepridobitno dejavnost.

7.4.1 NALOGE REGIJSKEGA KOORDINATORJA

Naloge koordinatorja določa navodilo Izvrševanje dela v splošno korist, ki ga je vsem Centrom za socialno delo poslalo Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve pod številko 0073-6/2009/2 z dne 1.10.2009.

Naloge koordinatorja so številne:

- vzdrževanje in vzpostavljanje oblik sodelovanja med tožilstvom, sodišči, lokalnimi samoupravnimi skupnostmi ter centri za socialno delo;
- organizacija in vzdrževanje mreže organizacij, ki ponujajo možnost alternativne kazni:

- ✓ zbiranje in prenašanje informacij,
- ✓ izdelava in posodabljanje seznamov organizacij ter prostih mest,
- ✓ strokovna podpora organizacijam pri pripravi pogojev za izvedbo alternativnih kazni zapora.
- nudenje strokovne podpore delavcem na krajevno pristojnih centrih;
- sodelovanje na lokalni ravni, kjer evidentira težave in jih posreduje pristojnim organom;
- izdelava letnega poročila;
- prijavlja programe in širi možnosti za izvajanje splošno koristnega dela (CSD Škofja Loka, 2012).

7.5 NADOMESTNA KAZEN NA GORENJSKEM

Koordinacija za izvajanje nadomestne kazni in ostalih ukrepov v splošno korist je naloga, ki jo Center za socialno delo Škofja Loka (v nadaljevanju CSD) izvaja za polnoletne osebe, ki živijo na območjih krajevnih pristojnosti Centrov za socialno delo Kranj, Radovljica, Jesenice, Tržič in Škofja Loka. Za ta območja koordinator vzpostavi mrežo izvajalskih organizacij, znotraj katerih je mogoče opravljati naloge v splošno korist ali korist lokalne skupnosti (CSD Škofja Loka, 2012).

Postopke za konkretne posameznike vodijo strokovni delavci na posameznih centrih za socialno delo, za koordinacijo za celo Gorenjsko pa je pristojen CSD Škofja Loka.

7.5.1 PREDSTAVITEV CENTRA ZA SOCIALNO DELO ŠKOFJA LOKA

CSD je javni zavod. Ustanovitelj je Republika Slovenija.

Zavodi so organizacije, ki se ustanovijo za opravljanje dejavnosti vzgoje in izobraževanja, znanosti, kulture, športa, zdravstva, socialnega varstva, otroškega varstva, invalidskega varstva, socialnega zavarovanja ali drugih dejavnosti, če cilj opravljanja dejavnosti ni pridobivanje dobička (ZZ, 1. člen).

Delovno področje CSD pokriva naloge, ki se nanašajo na izvajanje javnih pooblastil na področju dela, in sicer:

- varstvo otrok in družine,
- varstvo odraslih,
- oprostitev plačil pri plačilu storitev,
- družinski prejemki,
- zavarovanje za starševsko varstvo,
- izvajanje javnih del,
- regijska koordinacija za izvajanje nadomestne kazni in ostalih ukrepov v splošno korist.

CSD nima notranjih organizacijskih enot.

Za posredovanje informacij javnega značaja je odgovorna socialna delavka, do njih pa se pride tudi na druge načine:

- osebno,
- po elektronski pošti.

Lahko pa stranka zahteva dostop na podlagi posebne zahteve, in sicer za informacije, ki niso neposredno dostopne v prostorih CSD ali na spletu. Zahteva se lahko vloži osebno, preko telefona, po pošti ali po elektronski pošti. Dostop do informacije, s katero razpolaga, lahko zavrne samo, če gre za katerega izmed dvanajstih zakonsko določenih razlogov iz 6. točke Zakona o dostopu do informacij javnega značaja.

To so:

- tajni podatek,
- poslovna skrivnost,
- osebni podatek, ki pomeni kršitev varstva osebnih podatkov,
- podatek, ki pomeni kršitev davčnega postopka,
- podatek, ki je pridobljen ali sestavljen zaradi upravnega postopka in katerega razkritje bi škodovalo izvedbi postopka,
- podatek iz dokumenta, ki je bil sestavljen v zvezi z notranjim delovanjem oziroma dejavnostjo CSD, in bi njegovo razkritje povzročilo motnje pri delovanju oziroma dejavnosti CSD (CSD Škofja Loka, 2012).

7.6 NALOGE PRISTOJNEGA CENTRA ZA SOCIALNO DELO V PRIMERU IZVAJANJA SPLOŠNO KORISTNEGA DELA

Priprava predloga:

- vabilo stranki,
- razgovor s stranko, zapis razgovora,
- konkretni dogovor o izvajanju dela z izvajalsko organizacijo in s storilcem,
- izdelava predloga in posredovanje predloga sodišču.

Izvrševanje sklepa:

- izdelava in posredovanje koordinacijskega zapisnika (tripartitnega) dogovora vsem udeležencem,
- nadzor in spremljanje izvajanja nalog storilca v izvajalski organizaciji,
- zaključno poročilo sodišču,
- refundacija stroškov izvajalski organizaciji.

7.7 VLOGA IZVAJALSKE ORGANIZACIJE

Naloge izvajalske organizacije so določene v Pravilniku o izvrševanju dela v splošno korist. Bolj natančno pa so mi jih razložili na CSD Škofja Loka.

Izvajalske organizacije imajo naloge:

- opredeliti dela in naloge, za katera menijo, da so primerna za izvajanje nadomestnih kazni,
- opraviti uvodni razgovor s kandidatom, na podlagi katerega se potrdi ali zavrne možnost izvajanja dela v splošno korist v konkretnem primeru,
- ob začetku dela zavarovati kandidata za poškodbo pri delu ali poklicno bolezen in ga napotiti na zdravniški pregled (vsi stroški, ki so povezani s tem, so izvajalski organizaciji povrnjeni),
- voditi evidenco prisotnosti (potrebno jo je priložiti zahtevku za povračilo stroškov),
- v primeru neustreznega opravljanja dela ali neupravičene odsotnosti z dela to sporočiti koordinatorju,
- po zaključenem delu izdati potrdilo, da je oseba opravila ali da ni opravila dela v splošno korist.

Izvajalska organizacija o ustreznosti kandidata presoja sama. Med izvajanjem dela lahko kadar koli obvesti koordinatorja o neustreznosti kandidata, če se to pokaže med opravljanjem splošno koristnega dela.

7.8 MREŽA IZVAJALSKIH ORGANIZACIJ ZA IZVAJANJE NADOMESTNE KAZNI

Tabela 1: mreža izvajalskih organizacij na območju Gorenjske

SEZNAM IZVAJALSKIH ORGANIZACIJ		
	Ime izv. org	Mesto
1	Varstveno-delovni center Kranj	KRANJ
2	Dom upokojencev Kranj	KRANJ
3	Center Sonček Kranj	KRANJ
4	Zavod za varstvo in rehabilitacijo po poškodbi glave Korak	KRANJ
5	Šent– Slovensko združenje za duševno zdravje	KRANJ
6	Center za odvisnosti Kranj	KRANJ
7	Gorenjski muzej	KRANJ
8	Dom starejših občanov Preddvor	KRANJ
9	DEOS	KRANJ ŠK. LOKA
10	OŠ Jakoba Aljaža Kranj	KRANJ
11	OŠ Franceta Prešerna Kranj	KRANJ
12	Osnovna šola Orehek	KRANJ
13	Krajevna skupnost Stražišče	KRANJ
14	Območna organizacija RK Kranj	KRANJ
15	Zavod za turizem Kranj	KRANJ
16	Društvo ljubiteljev malih živali Kranj	KRANJ

17	OŠ Predoslje Kranj	KRANJ
18	OŠ Šenčur	KRANJ
19	Tehniški šolski center	KRANJ
20	Prešernovo gledališče Kranj	KRANJ
21	Občina Naklo	KRANJ
22	Zdravstveni dom Kranj	KRANJ
23	Dom Petra Uzarja Tržič	TRŽIČ
24	CSD Tržič	TRŽIČ
25	Občina Tržič	TRŽIČ
26	Varstveno-delovni center Kranj	TRŽIČ
27	Tržiški muzej	TRŽIČ
28	Osnovna šola Tržič	TRŽIČ
29	OE Zdravstveni dom Tržič	TRŽIČ
30	CUDV Matevža Langusa Radovljica	RADOVLJICA
31	Občina Bohinj	RADOVLJICA
32	OŠ Dr. Janeza Mencingerja Bohinjska Bistrica	RADOVLJICA
33	Zavod svetega Martina – Dom za starejše	RADOVLJICA
34	OŠ Antona Tomaža Linhartaradovljica	RADOVLJICA
35	OŠ F. S. Finžarja Lesce	RADOVLJICA
36	Knjižnica Antona Tomaža Linhartarad.	RADOVLJICA

37	Gornjesavski muzej Jesenice	JESENICE
38	Zavod za šport Jesenice	JESENICE
39	Dom upokojencev dr. Franceta Bergelja Jesenice	JESENICE
40	Društvo za delo z mladimi v stiski Žarek	JESENICE
41	Sonček Zgornje Gorenjske – Društvo za cerebralno paralizo	JESENICE
42	Center slepih in starejših Škofja Loka	ŠKOFJA LOKA
43	Loški muzej Škofja Loka	ŠKOFJA LOKA
44	Želva Ljubljana, d.o.o. Enota Škofja Loka	ŠKOFJA LOKA
45	Občina Žiri	ŠKOFJA LOKA
46	VDC Škofja Loka	ŠKOFJA LOKA
47	Kapucinska knjižnica	ŠKOFJA LOKA
48	Klub jadrlnih padalcev Krokav Železniki	ŠKOFJA LOKA
48	Familija – Izobraževalni in terapevtski center (Mladinski DC BLOK)	ŠKOFJA LOKA

Vir: CSD Škofja Loka (2012)

7.9 POTEK IZVAJANJA NADOMESTNE KAZNI

Storilec zaprosi za nadomestilo globe oziroma zaporne kazni z delom v splošno korist v roku petnajst dni od pravomočnosti sodbe. Sodišče preveri predlog, in če je le-ta utemeljen, pošlje na pristojen CSD predlog za izvajanje nadomestne kazni, v katerem določi tudi število ur splošno koristnega dela, ki jih mora storilec opraviti.

CSD storilcu pošlje vabilo in ga povabi na razgovor. Na razgovoru strokovna delavka na CSD predstavi delo, koliko časa in kako naj bi delo potekalo. Strokovna delavka in storilec se na razgovoru na podlagi storilčevih osebnih lastnosti in znanja dogovorita za najprimernejšo izvajalsko organizacijo. Storilec gre še na razgovor v izvajalsko organizacijo, kjer naj bi opravljal delo. Tudi tam preko razgovora strokovna delavka presodi o tem, katero delo bi bilo najprimernejše za storilca. CSD mora nato dati predlog sodišču o izvajalski organizaciji, kjer naj bi storilec opravljal delo v splošno korist. Sodišče na podlagi tega izda sklep. Pred začetkom dela mora storilec opraviti zdravniški pregled in varstvo pri delu. Storilec, izvajalska organizacija in CSD podpišejo tripartitni dogovor, v

katerem so podrobneje določene pravice in dolžnosti vseh treh strank. Ko storilec konča z delom, izvajalska organizacija pošlje na CSD poročilo o opravljenem delu, le-ta pa pošlje poročilo na sodišče.

Če storilec kljub vabilu CSD ne pride na razgovor, sodišče nadaljuje postopek (uklonilni zapor, izterjava). Če storilec ne upošteva navodil, CSD to sporoči sodišču. Včasih se že na razgovoru na CSD ali kasneje na razgovoru v izvajalski organizaciji storilec premisli in se odloči, da ne bo opravljal splošno koristnega dela. Razlogi pa so zelo različni, komu tako delo, ki je na voljo, ne odgovarja, komu časovno ne bi zneslo dela uskladiti s službo. Sredi dela ali na razgovoru se storilec še vedno lahko odloči, da bo globo plačal ali prestajal zaporno kazen, in to sporoči sodišču.

Če sodišče ugotovi, da obsojenec danih nalog ni opravil iz upravičenih razlogov, lahko te naloge spremeni in prilagodi obsojenčevim možnostim ali odloči o odlogu dela v splošno korist. Če razlog ni upravičen, sodišče odloči o izvršitvi kazni zapora.

»Med izvrševanjem dela v splošno korist pri izvajalskih organizacijah nastanejo stroški, povezani s storilci, in sicer:

- zdravstveni pregled storilca,
- zavarovanje za primer poškodbe pri delu ali poklicne bolezni in zavarovanje za primer smrti, ki je posledica poškodbe pri delu ali poklicne bolezni,
- nezgodno zavarovanje storilca,
- izpit iz varnosti pri delu,
- stroški prevoza storilca na delo in z dela,
- prehrana storilca (za delo nad 4 ure dnevno)« (Vir: Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve (2009) Vsem centrom za socialno delo, izvrševanje dela v splošno korist – Navodilo, št. 0073-6/2009/02).

Po končanem delu v splošno korist organizacija na CSD pošlje zahtevek za povračilo zgoraj naštetih stroškov. CSD mora zahtevek preveriti in potrditi ter sredstva nakazati organizaciji. CSD zadnjega dne v mesecu izpolni Zahtevek za nakazilo sredstev za stroške nastale z izvrševanjem dela v splošno korist (stroški napotene osebe) in ga posreduje na Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve. Zahtevku ni potrebno prilagati kopije računov. CSD povrne stroške dela v splošno korist izvajalski organizaciji, Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, pa jih povrne CSD-ju.

7.9.1 POTEK IZVAJANJA NADOMESTNE KAZNI NA CENTRU SLEPIH IN SLABOVIDNIH ŠKOFJA LOKA

Največ storilcev CSD Škofja Loka napoti na opravljanje splošno koristnega dela na CSS Škofja Loka. Obiskala sem Center slepih, slabovidnih in starejših Škofja Loka (v nadaljevanju CSS), kjer so me seznanili s potekom storilčevega (v izvajalski organizaciji ga imenujejo kandidat) dela. Povedali so, da ne vedo razloga, zakaj je bil kandidat kaznovan, razen če jim sam pove. Nekateri se odrežejo zelo dobro in veliko pripomorejo k delu, z njimi so zelo zadovoljni oskrbovanci Centra ter zaposleni. Kandidat mora opraviti določeno število ur dela v splošno korist. Ker nekateri hodijo še v službo, se glede delovnega časa dogovorijo, čeprav večina dela poteka v dopoldanskem času. Problemi se pojavljajo pri nezainteresiranosti kandidata za delo ali pa pri usklajevanju delovnega časa kandidata.

V izvajalski organizaciji s kandidati najprej opravijo razgovor, na podlagi katerega skušajo oceniti možnost opravljanja splošno koristnega dela. Pri tem upoštevajo kandidatove

izkušnje in zainteresiranost za delo. Potem kandidati opravijo zdravniški pregled, seznaniti jih je treba o varnem načinu dela. V podpis se jim da tripartitni dogovor o izvrševanju dela v splošno korist, potrebno jih je tudi zavarovati za primer poškodbe pri delu. Kandidate nadzorujejo vodje služb oddelkov, kjer kandidati opravljajo delo. Vodje služb vodijo evidenco opravljenih ur in jih mesečno posredujejo v računovodstvo, kjer ob zaključku kandidatovega dela izstavijo zahtevek za povračilo stroškov, kamor spadajo prevoz, prehrana, zavarovanje in zdravniški pregled. Kandidati opravljajo razna dela, in sicer pomoč pri hišniških opravilih, pomoč v kuhinji, pralnici ali družabništvo. O tem se presodi na razgovoru. Organizacija ob zaključku na CSD posreduje poročilo o opravljenem delu kandidata.

Na Center slepih, slabovidnih in starejših Škofja Loka (CSS) je bilo leta 2011 napotnih 46 oseb za opravljanje dela v splošno korist. Dva kandidata nista uredila zdravstvenega zavarovanja, dva kandidata pa sta opravljanje splošno koristnega dela predčasno zaključila na lastno željo. V letu 2011 je bilo opravljenih 2094 ur več kot leta 2010, to je 57 %. Kandidati so opravljali razna dela, in sicer pomoč pri hišniških opravilih (urejanje okolice, košnja, beljenje, pomoč pri čiščenju prostorov, barvanje), pomoč v kuhinji (pomivanje) in v pralnici (pomoč pri likanju in zlaganju perila). Nekateri pa so družabniki na oddelku Mozaik ali pa pomagajo pri fizioterapiji. Na CSS ocenjujejo, da je 75 % kandidatov delo opravilo kvalitetno in odgovorno ter imelo primeren odnos do stanovalcev in zaposlenih.

7.10 ANALIZA NADOMESTNE KAZNI, KI SE NANAŠA NA SPISE IZ OKROŽNEGA SODIŠČA V KRANJU

Najprej sem vzpostavila stik z Okrajnim sodiščem v Škofji Loki, a so mi sporočili, da so izrekli le eno nadomestno kazen, obsojeni je delo v splošno korist opravil; dva predloga za izrek nadomestne kazni pa so zavrnil; zato število nadomestnih kazni ni primerno za natančnejšo obdelavo.

Za podatke o nadomestni kazni na območju Gorenjske sem se obrnila na Okrožno sodišče v Kranju, kjer so mi omogočili vpogled v spise. Nadomestna kazen se izvaja šele zadnji dve leti.

Tabela 2: Predlogi obsojencev za izvajanje nadomestne kazni na Okrožnem sodišču v Kranju

	Starost obsojenca	Obsojen zaradi	Izrečena kazen	Predlog se zavrne/odobri	Izrečena nadomestna kazen
1	45 let	Poslovna goljufija po 1. odstavku 234. a člena KZ-1	1 leto in 6 mesecev zapora	Predlog zavrnjen (specialni povratnik, zoper njega tečeta še 2 postopka).	

2	41 let	Goljufije s parcelami po 1. in 2. odstavku 217. člena KZ-1	1 leto in 2 meseca zapora	Predlog zavrnen (urejena oseba, lahko prebiva in dela doma, razen ob prostih dnevih. O tem odloča direktor zavoda za prestajanje kazni.).	
3		Poslovna goljufija po 1. odstavku 234. a člena KZ-1	6 mesecev zapora	Predlog zavrnen.	
4	30 let	Poslovna goljufija po 1. odstavku 234. a člena KZ-1	1 leto zapora	Predlog zavrnen (povratnik, zaradi poslovnih goljufij obsojen že 7-krat).	
5	33 let	Posest in posredovanje pornografskega gradiva po 3. odstavku 176. člena KZ-1	6 mesecev zapora	Predlog zavrnen.	
6	27 let	Poskus velike tatvine po 1. točki 1. odstavka 212. člena KZ-1 v zvezi s členu 211/1 KZ-1 in 22. in 25. člen KZ-1	6 mesecev zapora	Predlog zavrnen (povratnik).	
7	55 let	Nepravilna proizvodnja in promet z mamili	1 leto in 2 meseca zapora	Predlog zavrnen (je v nasprotju z načelom pravičnosti, povratnik).	
8	32 let	Poneverba po 1. odstavku 245. člena KZ-1	3 meseci zapora	Predlog odobren.	100 ur dela v splošno korist, ki jih je moral opraviti v roku 6 mesecev od pravnomočnosti sklepa.
9	63 let	Poskus uboja po členu 115/I KZ-1 v zvezi s 34. členom KZ-1 in členom 29/III KZ-1 in kaznivo dejanje ogrožanja varnosti po členu 135/I KZ-1	1 leto in 6 mesecev zapora	Predlog odobren (kazen bo dosegla namen, šlo je za družinski obračun, kjer ni bil kriv samo obsojenec).	280 ur dela v splošno korist, ki jih je moral opraviti v roku 1 leta od pravnomočnosti sklepa. Del zaporne kazni že prestal.

10	25 let	Neupravičena proizvodnja in promet z mamili ter kaznivo dejanje samovoljnosti z elementi nasilja po členu 310/IV KZ-1 v zvezi s členom 7/II KZ-1 in po členu 196/I KZ-1	1 leto zapora	Predlog zavrjen (povratnik, neupravičeni razlogi za nadomestno kazen).	
11	62 let	Kazniva dejanja zlorabe pravic in položaja po členu 244/II KZ-1 v zvezi s členom 7/I KZ-1, kaznivo dejanje poneverbe ali uničenja poslovnih listin po členu 240/II KZ-1 v zvezi s 25. členom KZ-1 v nadaljevanju in v zvezi s členom 7/I KZ-1		Predlog zavrjen (potrebno upoštevati nevarnost, ki jo predstavlja za družbo).	
12	46 let	Kaznivo dejanje poslovne goljufije po členu 234 a/I KZ-1	1 leto zapora	Predlog odobren.	180 ur dela v splošno korist, ki jih je moral opraviti v roku 6 mesecev od pravnomočnosti sklepa. Del zaporne kazni že prestal.
13	23 let	Neupravičena proizvodnja in promet z mamili po členu 186/I KZ-1	2 leti in 4 mesece zapora	Predlog zavrjen (izrečena mu je bila kazen, daljša od 2 let).	
14	51 let	Kaznivo dejanje poslovne goljufije po 1. odstavku 234. a člena KZ-1	Pogojna obsodba s kaznijo 6 mesecev zapora, s preizkusno dobo 3 let, da vrne denar	Predlog zavrjen.	

15	40 let	Kaznivo dejanje goljufije po členu 217/II in I KZ-1	1 leto in 2 meseca zapora	Predlog zavrnjen (s poplačilom škode oškodovancu ne bi bil dosežen namen kaznovanja).	
16	47 let	Kaznivo dejanje po členu 186/I KZ-1	1 leto zapora	Predlog zavrnjen.	
17		Kaznivo dejanje goljufije po 1. odstavku 234. a člena KZ-1		Predlog zavrnjen (specialni povratnik).	
18	36 let	Kaznivo dejanje po členu 196/I KZ-1	1 leto in 6 mesecev zapora	Predlog zavrnjen (nepopoln predlog).	
19	27 let	Kaznivo dejanje neupravičene proizvodnje in prometa z mamili po členu 196/I KZ-1	2 leti zapora	Predlog odobren.	400 ur dela v splošno korist. Del zaporne kazni že prestal.
20	36 let	Neupravičen promet z mamili po 1. odstavku 196. člena KZ-1	1 leto in 6 mesecev zapora	Predlog zavrnjen (specialni povratnik).	

Vir: lasten

Na Okrožnem sodišču v Kranju so od leta 2010 do 2012 imeli 20 primerov, ko je obsojeni predlagal nadomestno kazen. Odobreni so bili 4 predlogi, to je 20 % vseh vloženih predlogov, ostali so bili zavrnjeni zaradi podanih neupravičenih razlogov.

Odobreni so bili predlogi obsojencev, ki so bili obsojeni zaradi poneverbe, poskusa uboja, poslovne goljufije in neupravičene proizvodnje in prometa z mamili. Podane so bile različne olajševalne okoliščine, na primer pri poneverbi je obsojenec navedel, da je bilo dejanje storjeno v alkoholiziranem stanju, da ima nezaposleno partnerko, da on preživlja družino, da je bil do zdaj nekaznovan in da ima zaposlitev za nedoločen čas. Pri poskusu uboja je obsojenec navedel olajševalne okoliščine, in sicer starost, da je šlo za družinski obračun, da je bil dober do oškodovanca, da mu je pomagal in da je oškodovanec k nastali situaciji tudi sam pripomogel ter da je bilo dejanje storjeno v alkoholiziranem stanju. Pri kaznivem dejanju poslovne goljufije niso bile navedene nobene posebne okoliščine. Pri dejanju neupravičene proizvodnje in prometa z mamili je obsojeni navedel, da ni odvisnik, da še ni bil kaznovan in da ima redno zaposlitev.

Starosti obsojencev, ki so predlagali nadomestno kazen, se gibljejo od 23 do 63 let. Največkrat so predlagali nadomestno kazen obsojeni za kazniva dejanja poslovne goljufije po 1. odstavku 234. a člena KZ-1 (30 %) in kazniva dejanja neupravičene proizvodnje in prometa z mamili po 1. odstavku 196. člena KZ-1 (25 %). V 7 primerih (35 %) so v zavrnitvi predloga nadomestne kazni navedli razlog, da je obsojeni specialni povratnik. En predlog je bil zavrnjen, ker je bil nepopoln.

V času, ko sem oddajala svojo diplomsko nalogo, so imeli na Okrožnem sodišču v Kranju še 2 primera predlogov za nadomestno kazen, ampak še nista bila rešena, zato ju v svoji nalogi nisem uporabila.

7.11 ANALIZA REZULTATOV IZVAJANJA NADOMESTNE KAZNI GORENJSKE REGIJE ZA LETO 2011

Tabela 3: Nadomestne kazni in ostali ukrepi v splošno korist glede na vrsto ukrepa, razporejeni po krajevno pristojnih CSD

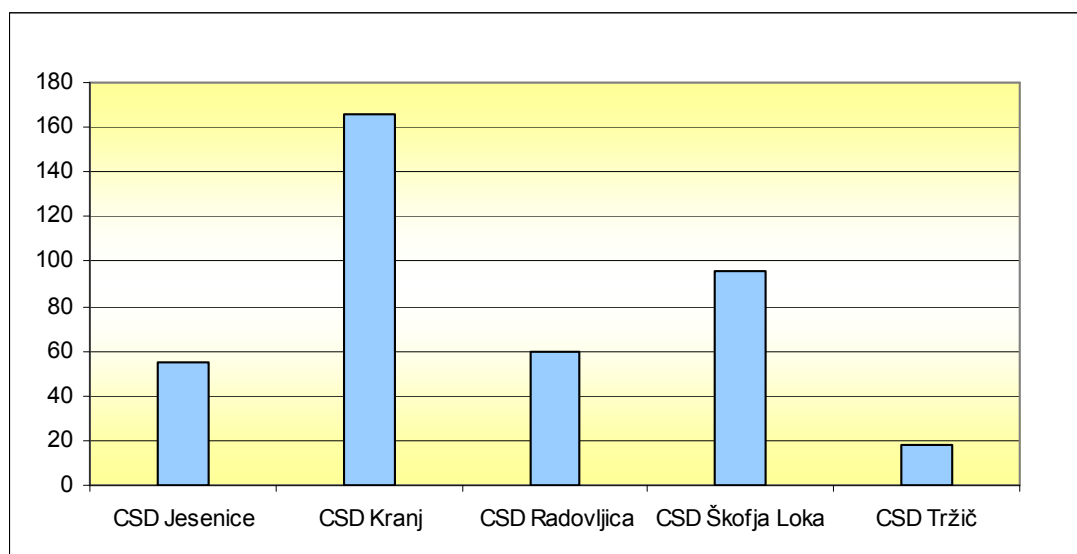
	Nadomestilo globe	Odlog pregona	Nadomestilo kazni zapora	Poravnava	SKUPAJ
CSD Jesenice	51	3	1	-	55
CSD Kranj	159	6	1	-	166
CSD Radovljica	57	-	3	-	60
CSD Škofja Loka	92	3	1	-	96
CSD Tržič	16	2	-	-	18
SKUPAJ	375 (95 %)	14 (4 %)	6 (2 %)	-	395

Vir: CSD Škofja Loka (2012)

Zgornja tabela prikazuje, da so se nadomestne kazni največkrat izvajale kot nadomestilo plačila globe, in sicer kar v 95 % primerov. V 14 % je šlo za odlog pregona. Kot nadomestilo kazni zapora se je izvajala v 6 primerih, kar je le 2 % vseh primerov.

Večina primerov, kjer se je izvajala nadomestna kazen, je bila na območju CSD Kranj, sledita mu CSD Škofja Loka in CSD Radovljica, nato sledita še CSD Jesenice in CSD Tržič.

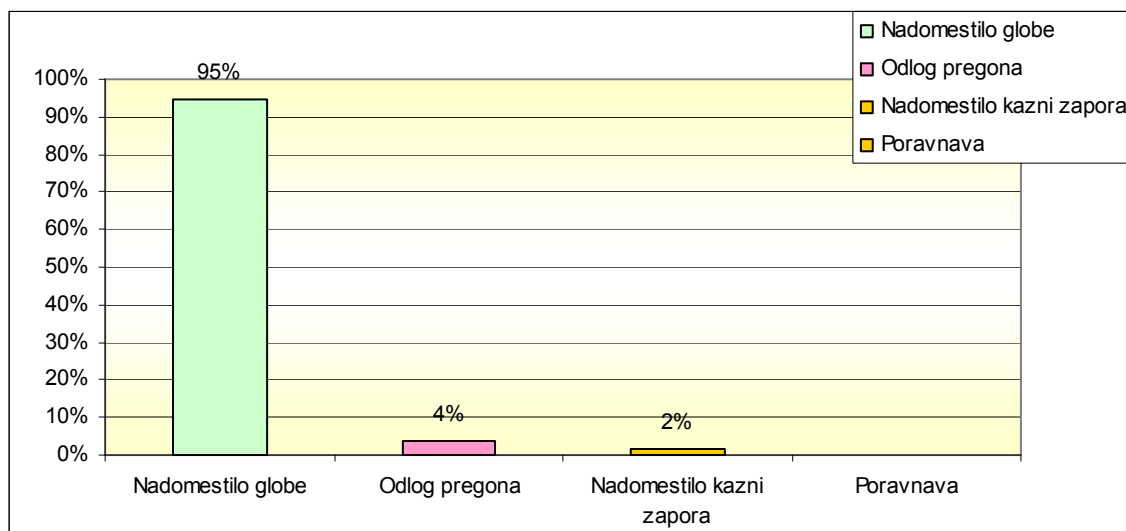
Grafikon 1: Število novih zadev v letu 2011

Vir: CSD Škofja Loka (2012)

Zgornji graf prikazuje število novih zadev nadomestne kazni, ki so jih prejeli CSD v letu 2011. Največ novih zadev so sprejeli na CSD Kranj, sledita mu CSD Škofja Loka in CSD Radovljica. Najmanj novih zadev sta prejela CSD Jesenice in CSD Tržič.

Grafikon 2: Vrsta ukrepa

Vir: CSD Škofja Loka (2012)

Graf prikazuje vrsto ukrepa in za kateri ukrep je bila nadomestna kazen izrečena. Največkrat se je izrekla kot nadomestilo globe. Ostale tri kategorije, odlog pregona, nadomestilo kazni zapora in poravnava, so daleč za nadomestilom globe, saj skupaj predstavljajo le 6 % vseh nadomestnih kazni, medtem ko nadomestilo globe predstavlja 95 % vseh nadomestnih kazni.

Tabela 4: Nadomestna kazen in ostali ukrepi v splošno korist glede na spol

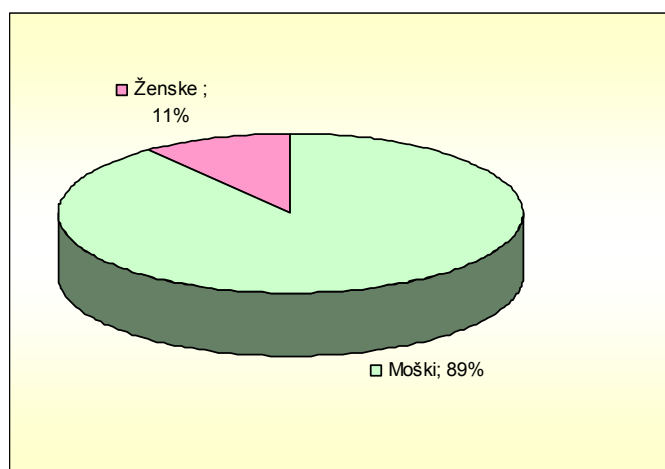
	MOŠKI	ŽENSKE	SKUPAJ
CSD Jesenice	46	9	55
CSD Kranj	153	13	166
CSD Radovljica	53	7	60
CSD Škofja Loka	84	12	96
CSD Tržič	17	1	18
SKUPAJ	353 (89 %)	42 (11 %)	395

Vir: CSD Škofja Loka (2012)

Iz tabele razberemo, da je na območju CSD Kranj bilo opravljenih največ primerov nadomestne kazni. Glede na spol prevladujejo moški, ki so opravljali splošno koristno delo, saj je bilo kar 89 % moške populacije. Na vseh CSD-jih je bilo moških storilcev več

kot ženskih, ki jih je bilo le 11 %. Najmanj primerov nadomestne kazni je bilo opravljenih na območju CSD Tržič.

Grafikon 3: Razporeditev glede na spol

Vir: CSD Škofja Loka (2012)

Graf nam še enkrat pokaže razmerje med moškimi in ženskami, ki so opravljali nadomestno kazen. Moških je bilo 89 %, žensk pa 11 %.

Tabela 5: Število oseb in ur, ki so opravljale splošno koristno delo na območju Gorenjske

	Število oseb	Število ur
Leto 2010	28	3226
Leto 2011	44	5320

Vir: CSD Škofja Loka (2012)

Tabela prikazuje število ur in število oseb, ki so opravljala splošno koristno delo. Leta 2010 je splošno koristno delo opravljalo 28 oseb, leta 2011 pa 44 oseb, kar je za približno 17 % več kot leto prej. Leta 2010 je bilo skupno opravljenih 3226 ur splošno koristnega dela, leta 2011 pa 5320 ur, kar je za 40 % več kot leto prej.

7.12 ZADOVOLJSTVO SODELUJOČIH PRI IZVAJANJU NADOMESTNIH KAZNI

Po pogovorih s koordinatorko na CSD Škofja Loka ter s strokovno delavko na CSS Škofja Loka menim, da so v večini zadovoljni s storilci, ki opravljajo splošna koristna dela. Storilec, neki fant, je na CSS opravljal delo družabnika na oddelku Mozaik. Čas je preživel s starostniki, jim bral, hodil z njimi na sprehode, se z njimi pogovarjal in jim pomagal, če so rabili pomoč. Z njim so bili še posebej zadovoljni tako oskrbovanci CSS kot zaposleni. Seveda se najdejo tudi osebe, ki nočejo opravljati dela ali pa so zanj čisto nezainteresirani ali pa celo ne znajo delati.

Sodelujoči so izrazili nezadovoljstvo z ureditvijo glede zdravstvenega zavarovanja.

Izkušnje so pokazale, da neresni kandidati obupajo še pred začetkom izvajanja dela, izkušnje s tistimi, ki so delo opravljali, pa so pozitivne. Na sodišču v Kranju glede nadomestne kazni zapora niso izrazili nobenih občutkov, ker tudi nimajo stikov s samim izvajanjem kazni.

8 PREDLOGI ZA IZBOLJŠANJE IZVAJANJA NADOMESTNIH KAZNI

Glavna pomanjkljivost se mi zdi ta, da ne obstajajo evidence, razen če se kje ne odločijo in vodijo svoje evidence. Kljub temu, da kazenske evidence ureja Pravilnik o kazenski evidenci, pa ne obstaja računalniški sistem, kamor bi vpisovali podatke o nadomestnih kaznih, torej evidenca nadomestnih kazni. Na Okrožnem sodišču v Kranju je gospa vodila evidenco, kamor je vpisovala številke odločb, kazni in prekršek. Pregledala sem celo knjigo z evidenco in si izpisovala številke odločb, kjer je bila nadomestna kazni predlagana. Menim, da bi se moral vzpostaviti računalniški sistem, v katerega bi sproti vnašali sodbe. Možno bi jih bilo najti po številki sodbe ali pa tako, da bi vpisali določeno iskalno besedo ali niz, na primer nadomestna kazni, in bi se izpisal seznam z številkami odločb, ki se na to kazni nanašajo. V dobi računalništva se mi zdi zanimivo, da ni računalniških evidenc kazni.

Neprofitne organizacije, ki imajo tako možnost, bi se morale v čim večjem številu odločati, da bodo izvajale nadomestno kazni. Ljudi je strah teh storilcev, vendar tisti, ki imajo opraviti z njimi, menijo, da za to ni nobene potrebe. Večje število izvajalskih organizacij pomeni več mest in možnosti za izvajanje nadomestne kazni. Posledično to pomeni, da so sodišča manj obremenjena z manjšimi prekrški in bi imela več časa za večje zločine. Tako se postopki ne bi več vlekli. Zadovoljnejši bi bili davkoplačevalci, saj en dan zapora oziroma oskrbnine precej stane. Izvajanje nadomestne kazni je boljše tudi za storilca, saj tako ni izpostavljen zaporniškemu okolju in ostane v svojem vsakdanjem okolju. Storilca ni potrebno po tem, ko prestane zaporno kazni, vpeljati nazaj v normalno okolje.

Za zdravstveno zavarovanje bi moralo biti drugače poskrbljeno, in sicer da bi ga potrebovale samo nezaposlene osebe in osebe, ki nimajo stalnega prebivališča v Republiki Sloveniji. To je dodatna birokracija, ki vzame veliko časa. Moralo bi biti manj birokracije za izvajalske organizacije, ker je to velikokrat razlog, da se organizacija ne odloči za izvajanje nadomestne kazni. Ker to pomeni več dela, mnogi nimajo na razpolago toliko kadra. Tudi tukaj bi se lahko vzpostavil nek računalniški sistem, ki bi vsem olajšal delo. Začela bi s tem, kar sem že omenila, in sicer da bi vnesli številko sodbe ali iskalno besedo ali niz in bi se izpisal seznam ali posamezne sodbe. Dodala bi bazo s podatki, kdo je opravljal splošno koristno delo, kje in kako uspešno.

Petnajstdnevni rok od pravnomočnosti sodbe za predlog nadomestne kazni je prekratek in marsikdo ga ne zamudi po svoji krivdi, zato bi bilo vredno razmisliti o tem, da bi se podaljšal.

Mreža izvajalskih organizacij bi morala biti bolj vzpostavljena, da bi obsojenci lahko opravljali delo v splošno korist. Dobila sem občutek, da med seboj ne sodelujejo kaj dosti. Prav tako s CSD. Menim, da bi to morali spremeniti in se med seboj bolj povezati. Kot sem že omenila, bi bilo dobro, če bi bil vzpostavljen računalniški sistem, s katerim bi bili povezani CSD-ji in izvajalske organizacije. Mogoče bi bilo za storilce zanimivo, če bi opravljali splošno koristno delo na več izvajalskih organizacijah hkrati. Na prvi bi na primer pomivali posodo in prali, na drugi bi čistili ceste, na tretji pa bi delali kaj drugega. Tako bi se mogoče več organizacij odločilo, da bodo storilci pri njih opravljali splošno koristno delo, ker vse verjetno nimajo toliko dela, da bi storilec opravil vse naložene ure splošno koristnega dela. Tudi storilci bi mogoče to delo rajši opravljali, saj bi bilo delo bolj

raznoliko. Na sodišču bi storilec ob izreku kazni ali že prej predstavila možnost opravljanja dela v splošno korist. Verjetno bi se jih za to možnost odločilo več kot pa sedaj.

9 ZAKLJUČEK

Preko izdelave svoje diplomske naloge sem ugotovila, da je nadomestna kazen zapora na Gorenjskem izrečena malokrat in je med ljudmi dokaj nepoznana. Na to kažejo podatki, ki sem jih navedla v svoji diplomski nalogi.

Delo mi je oteževalo to, da ni evidenc, razen če se na sodiščih, centrih za socialno delo ali drugih organizacijah sami ne odločijo in vodijo evidence. Menim, da bi to moralo biti bolj urejeno in da bi moral obstajati sistem, ki bi bil razdeljen po kategorijah kazni in kaznivih dejanjih. Za lažje iskanje bi morale biti evidence vodene tako, da se vpiše iskalni niz, nakar ga iskalnik sam poišče. Predlagala bi, da se vzpostavi sistem, ki bi zelo olajšal iskanje po različnih kategorijah.

Izvajanje nadomestne kazni naj bi začeli voditi na upravnih enotah, kot so namignili na CSD, kar pa se mi ne zdi dobra rešitev, saj menim, da to področje bolj spada pod centre za socialno delo že zaradi narave njihovega dela. Sodelujoči pri samem izvajanju kazni so v večini zelo zadovoljni, zato menim da bi nadomestno kazen morali izrekati večkrat, seveda v primerih, kjer je upravičena. Petnajstdnevni rok, ki ga ima obsojenec po pravnomočnosti sodbe, da vloži predlog za izvajanje nadomestne kazni zapora, je prekratek. Tako menijo tudi sodelujoči pri izvajanju nadomestne kazni, saj je praksa v dveh letih to pokazala. Rok za vložitev predloga za nadomestno kazen bi morali zakonsko podaljšati.

Povratnikov je precej, število se zelo razlikuje glede na regijo in tudi glede na sodnika. Menim, da bi morali biti pogoji za izrek nadomestne kazni natančneje opredeljeni. Veliko organizacij se ne odloči za izvajanje alternativne kazni zapora zaradi preveč birokracije in posledično še več dela.

Šele sedaj je ZKP-1 urejen prijaznejše za nadomestno kazen, saj jo sodišče lahko izreče takoj po sodbi. Mogoče bo tako postala uporabljena. Namen sem imela opraviti intervju s storilcem, ampak na žalost nisem imela priložnosti. Nihče se noče izpostavlja.

Nadomestna kazen se v praksi uporablja zadnji dve leti, pa še to je bilo do sedaj le 20 primerov. Mogoče bo spremenjen KZ-1 prinesel spremembe glede tega. Predloge za nadomestno kazen dajejo obsojenci za zelo različna kazniva dejanja, malokateri predlog se odobri.

Še vedno se malo organizacij odloči za izvajanje nadomestne kazni. Razlogov je več, marsikdo se z obsojenci noče ukvarjati, izvajanje pa prinese s sabo ogromno dodatne birokracije in dela, marsikdo za to nima časa. Menim, da kazni niso prav učinkovite, saj je od obravnavanih primerov kar 35 % povratnikov. Namen kazni pa je disciplina prebivalstva, preprečevanje kaznivih dejanj in prevzgojitev tistih, ki so kazniva dejanja že izvajali. Prav tako je namen kaznovanja pokazati drugim, da se kazniva dejanja ne delajo in da sledi kazen.

LITERATURA IN VIRI

SAMOSTOJNE PUBLIKACIJE

1. AMBROŽ, Matjaž (2007). *Kaznivo dejanje in njegove vrednostne prvine*. Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani, Ljubljana.
2. BAVCON, Ljubo (2002). BECCARIA, Cesare, JELENC, Franc Ksaver, *O zločinih in kaznih*. Pravna fakulteta in Cankarjeva založba, Ljubljana.
3. GORKIČ, Primož, ŠUGMAN, Katja (2007). *Praktikum za kazensko procesno pravo (odločbe, članki, mnenja)*. GV Založba, Ljubljana.
4. HIBERT, Christopher (1965). *Zgodovina zločinstva in kazni*. Cankarjeva založba, Ljubljana.
5. LEWISCH, Peter (1995). *Punishment, Public Law Enforcement, and the Protective State*. TLP, Ljubljana.
6. MIKOLA, Milko (2002). *Delo kot kazen*. Zgodovinski arhiv Celje, Celje.
7. PETROVEC, Dragan (1998). *Kazen brez zločina – prispevek k ideologijam kaznovanja*. Studia humanitatis, Ljubljana.
8. STRAHOVNIK, Vojko (2009). *Moralne sodbe, intuicija in moralna načela*. Inštitut za simbolno analizo in razvoj informacijskih tehnologij, Velenje.
9. STUDEN, Andrej (2004). *Rabljev zamah*. Slovenska matica, Ljubljana.
10. ŠEPEC, Miha, ZGAGA, Sabina (2012). *Praktikum za kazensko materialno pravo (z repetitorijem za študente)*. Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana.
11. University of Maribor, Faculty of Criminal Justice and Security (2011). *Criminalistics/Criminal investigation in Europe: State of the Art and Challenges for the Future*. Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, 2011.

DRUGI VIRI

1. BAVCON, Ljubo (2000). *Uveljavljanje novih institutov kazenskega materialnega in procesnega prava*. Uradni list RS d. o. o., Ljubljana.
2. Florjančič, Damijan (2005). *Kazenski postopek: restorativna pravičnost in položaj žrtve v kazenskem pravu*. Pravna praksa. 2005, št. 2, stran 16.
3. MEŽNAR, Alenka (2003). *Delo kot sankcija*. Pravna praksa. 2003, št. 41, stran 3.
4. Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve (2009). *Vsem centrom za socialno delo, izvrševanje dela v splošno korist – Navodilo*, št. 0073-6/2009/02.

5. (2012) Kazenski zakonik (KZ-1). Ur.l. RS, št. 55/2008 (66/2008 popr..
6. (2012). Pravilnik o izvrševanju dela v splošno korist Ur. l. RS, št. 109/2008.
7. Pravna praksa (2011). *Dovoljenost zahteve za varstvo zakonitosti – odločbe v zvezi z izvrševanjem kazenske sankcije*. Št. 50, str. 24.
8. ŠELIH, Alenka (2010). *Kaj je prinesel novi Zakon o izvrševanju kazenskih sankcij?*. Pravna praksa. 2010, št. 50, stran 6.
9. (2012). Zakon o kazenskem postopku (ZKP). Ur. l. RS, št. 63/1994 (70/1994 popr.).
10. (2007). Zakon o prekrških (ZP-1). Ur. l. RS, št. 7/2003.
11. (2010). Zakon o izvrševanju kazenskih sankcij (ZIKS-1). Ur. l. RS, št. 22/2000.
12. (1991). Zakon o zavodih (ZZ). Ur. l. RS, št. 12/1991.
13. (1991). Ustava Republike Slovenije (URS). Ur. l. RS, št. 33I/1991

VIRI Z INTERNETA

1. <http://www.csd-skofjaloka.si/>
2. <http://zakonodaja.gov.si/>

Priloga 1: Pogodba o povračilu stroškov v zvezi z opravljanjem dela v splošno korist

Center za socialno delo Škofja Loka, Partizanska cesta 1d, 4220 Škofja Loka, kot pristojni center, ki ga zastopa direktorica Ivana Košir Erman

in

...

sklepata naslednjo

POGODBO O POVRAČILU STROŠKOV V ZVEZI Z OPRAVLJANJEM DELA V SPLOŠNO KORIST

1. člen

Pogodbeni stranki uvodoma ugotavljata:

- da po določbah 202.c/4 člena Zakona o prekrških (ZP-1-UPB4, Ur.l. RS, št. 03/2007, 17/2008-ZP-1E), 13. člena Zakona o izvrševanju kazenskih sankcij (ZIKS-1-UPB1, Ur.l. RS, št. 110/2006 in 76/2008), 161.a/4 in 162./3 člena Zakona o kazenskem postopku (ZKP-UPB4, Ur.l. RS, št. 32/2007, 68/2008) izvrševanje dela v splošno korist pripravi, vodi in nadzoruje center za socialno delo
- da je izvajalska organizacija pravna oseba v Republiki Sloveniji, ki opravlja tudi nepridobitno dejavnost in je podala pristopno soglasje k izvrševanju dela v splošno korist.

2. člen

S to pogodbo pogodbeni stranki podrobneje uredita povračilo stroškov, ki izvajalski organizaciji nastanejo z izvršitvijo nalog, s katerimi je bilo storilcu prekrška, osumljeni oziroma obsojeni osebi (v nadaljnjem besedilu: napotena oseba) nadomeščeno plačilo globe, kazni zapora ali odložen pregon.

3. člen

1. Pred pričetkom opravljanja dela v splošno korist se izvajalska organizacija zaveže napoteno osebo obvezno zavarovati:

- za poškodbo pri delu in poklicno bolezen po določbah Zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju ter
- za invalidnost, telesno okvaro ali smrt, ki je posledica poškodbe pri delu ali poklicne bolezni, skladno z določbami Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju,
- nezgodno zavarovati

2. Pred pričetkom opravljanja dela v splošno korist se izvajalska organizacija zaveže, da bo napoteno osebo napotila na zdravniški pregled v minimalnem obsegu glede na vrsto del, ki jih bo napotena oseba opravljala.

3. Pred pričetkom opravljanja dela v splošno korist se izvajalska organizacija zaveže, da bo napoteno osebo poučila in usposobila o varnem načinu dela ter o vseh nevarnostih in škodljivostih, ki izvirajo iz opravljanja del in da ji bo po potrebi dodeljena tudi predpisana osebna varovalna oprema.

4. Izvajalska organizacija se zaveže napoteni osebi povrniti stroške za prehrano med delom in stroške prevoza na delo in z dela.

Do povračila stroškov prehrane med delom je v skladu s splošnimi delovnopравnimi predpisi upravičena napotena oseba, ki dela najmanj s polovičnim delovnim časom.

V primeru, da ima izvajalska organizacija organizirano prehrano na delovnem mestu, napotena oseba ni opravičena do povrnitve stroškov.

Stroški prevoza na delo in z dela se napoteni osebi povrnejo v višini stroškov javnega prevoza. Le izjemoma, v kolikor slednji nima možnosti prevoza z javnimi prevoznimi sredstvi, se mu izplača kilometrina v skladu z veljavnimi predpisi.

4. člen

Po opravljenem delu pripravi izvajalska organizacija obračun stroškov, nastalih z opravljanjem nalog v splošno korist, v skladu s 3. členom te pogodbe in ga pošlje v plačilo pristojnemu centru za socialno delo.

5. člen

Pristojni center za socialno delo se zavezuje obveznost na podlagi prejetega stroškovnika organizaciji poravnati v 45 dneh od njegovega prejema.

6. člen

Vse morebitne spore iz te pogodbe bosta pogodbeni stranki skušali urejati sporazumno, v nasprotnem primeru bo spore reševalo pristojno sodišče.

7. člen

Pogodba je sestavljena v dveh enakih originalnih izvodih, od katerih prejme en izvod pristojni center za socialno delo in en izvod izvajalska organizacija.

8. člen

Pogodba začne veljati z dnem podpisa obeh pogodbenih strank in velja do preklica ene od pogodbenih strank.

Škofja Loka, _____

Škofja Loka, _____

Ivana Košir Erman
Direktorica CSD Škofja Loka

Priloga 2: Pristopna izjava o pristopu v mrežo izvajalskih organizacij

PRISTOPNA IZJAVA O PRISTOPU V MREŽO IZVAJALSKIH ORGANIZACIJ

_____

(ime organizacije)

_____

(naslov)

ki jo/ga zastopa _____

(ime pooblaščenih oseb za zastopanje),

potrjujemo da, želimo sodelovati v mreži izvajalskih organizacij za opravljanje nalog v splošno korist oz. v korist lokalne skupnosti.

Seznajeni smo z vsemi obveznostmi in pravicami ki izhajajo iz sodelovanja v mreži izvajalskih organizacij.

Vse ostale podrobnosti glede povračila nastalih stroškov se bodo uredile v Pogodbi o povračilu stroškov, ki bo sklenjena med našo organizacijo in pristojnim Centrom za socialno delo, ob prvem naslednjem primeru, ki se bo izvedel v naši organizaciji.

strinjamo se oz. ne strinjamo se, da se naša organizacija objavi na seznamu izvajalskih organizacij, ki bo objavljen na spletni strani Skupnosti centrov za socialno delo.

Žig in Podpis

Kontakti:

Kontaktna oseba: _____

Tel. št: _____

Mobitel: _____

e-mail: _____

Priloga 3: Tripartitni dogovor o izvrševanju dela v splošno korist

REPUBLIKA SLOVENIJA
Center za socialno delo Škofja Loka
Partizanska cesta 1d, 4220 Škofja Loka
Telefon: 04 5170 100; telefaks: 04 5170 110
e-pošta: gpesd.skofja@gov.si; www.esd-skofjaloka.si

Številka: 1220-62/2010
Datum: 28.06.2011

Na podlagi navodila Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve, št.: 0073-6/2009/2 z dne 01.10.2009, ki pojasnjuje organiziranje in opravljanje dela v splošno korist, ki se izvršuje po določbah Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o izvrševanju kazenskih sankcij – ZIKS-1C (Ur.list RS št. 76/2008)

sklepajo

1. Center za socialno delo Škofja Loka, Partizanska cesta 1d, 4220 Škofja Loka, ki ga zastopa direktorica Ivana Košir Erman,
2. Center slepih, slabovidnih in starejših Škofja Loka, Stara Loka 31, 4220 Škofja Loka, ki ga zastopa direktorica Silva Košnjek,
3. storilec _____, EMŠO: _____, stanujoča, Škofja Loka.

tripartitni dogovor

o izvrševanju dela v splošno korist

1. S storilko _____ je bil, v zvezi z nadomestilom globe z nalogami v splošno korist, v zadevi PRak 18/2010 opravljen razgovor.
2. Strokovna delavka Zala Krelj, zaposlena pri Centru za socialno delo Škofja Loka pripravi in vodi izvajanje dogovora.
3. Na podlagi sklepa opr. št. PRak 18/2010, z dne 23.11.2010, ki ga je izdalo Okrajno sodišče v Škofji Loki se Zelenik Branki neplačana globa nadomesti z opravo nalog v splošno korist v trajanju skupaj v obeh zadevah **184 (stoštiri nosemdeset) ur**. Delo bo opravljala v korist Centra slepih, slabovidnih in starejših Škofja Loka.
4. Vsebina dela je _____
5. _____ bo začela z opravljanjem dela v splošno korist dne _____ ob _____ uri. Mentor/ica pri opravljanju del bo _____.
6. _____ je dolžna svoje delo opravljati vestno in korektno, upoštevati navodila mentorja/ice ter ravnati v skladu z njimi. V primeru nepredvidene zadržanosti z dela je dolžna zadržke takoj sporočiti mentorju/ici.
7. Izvajalska organizacija se zaveže napoteni osebi povrniti stroške za prehrano med delom in stroške prevoza na delo in z dela. V primeru, da ima izvajalska organizacija organizirano prehrano na delovnem mestu, napotena oseba ni opravičena do povrnitve stroškov.

Organizacija se zavezuje, da bo napoteno osebo za čas dela nezgodno zavarovala, zavarovala za primer poškodbe pri delu in poklicne bolezni po določbah ZZVZ-ja in za invalidnost, telesno okvaro ali smrt po določbah ZPIZ-a.

8. Pred pričetkom opravljanja dela v splošno korist se izvajalska organizacija zaveže, da bo napoteno osebo napotila na zdravniški pregled v minimalnem obsegu glede na vrsto del, ki jih bo napotena oseba opravljala.
9. Pred pričetkom opravljanja dela v splošno korist se izvajalska organizacija zaveže, da bo napoteno osebo poučila in usposobila o varnem načinu dela ter o vseh nevarnostih in škodljivostih, ki izvirajo iz opravljanja del in da ji bo po potrebi dodeljena tudi predpisana osebna varovalna oprema.
10. Do povračila stroškov prehrane med delom je v skladu s splošnimi delovnopравниimi predpisi upravičena oseba, ki dela najmanj s polovičnim delovnim časom.
11. Stroški prevoza na delo in z dela se napoteni osebi povrnejo v višini stroškov javnega prevoza. Le izjemoma, v kolikor slednji nima možnosti prevoza z javnimi prevoznimi sredstvi, se mu izplača kilometrina v skladu z veljavnimi predpisi.
12. Stroške iz 7., 8. in 9. člena tega dogovora povrne izvajalski organizaciji Center za socialno delo Škofja Loka na podlagi sklenjene pogodbe o povračilu stroškov v zvezi z opravljanjem dela v splošno korist.
13. Po opravljenem delu pripravi izvajalska organizacija obračun stroškov, nastalih z opravljanjem nalog v splošno korist, in ga pošlje v plačilo CSD Škofja Loka.
14. Po opravljenem delu izvajalska organizacija pošlje CSD Škofja Loka potrdilo o opravljenih obveznostih.
V primeru, da bo neopravičeno izostala z dela, delo opravljala v nasprotju z navodili ali kako drugače kršila svoje obveznosti, bo to izvajalska organizacija takoj sporočila CSD Škofja Loka, ki bo ugotovitve posredoval pristojnemu sodišču.

Tripartitni dogovor prejmejo podpisane stranke. Dogovor začne veljati z dnem podpisa vseh treh strank.

Dogovor se, skladno z 10. členom Zakonom o izvrševanju kazenskih sankcij (Ur. list RS 76/2008-1C), šteje kot poziv za nastop dela v splošno korist in je za obvezujoč.

PRIPRAVILA:
Zala Krelj
Koordinatorica

Center za socialno delo Škofja Loka,
ki ga zastopa direktorica Ivana Košir Erman

Center slepih, slabovidnih in starejših Škofja Loka,
ki ga zastopa direktorica Silva Košnjek

storilka

